

**УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему

"Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту "Залучення іноземних інвестицій для будівництва металургійного заводу" в Україні"

Виконав: здобувач IV курсу,

групи МЕВ-17зс

Спеціальності 292 Міжнародні економічні

відносини

Єрмаков Т.Є.

прізвище, ініціали

Керівник: Задоя А.О., доктор економічних

наук, професор

прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання

**Дніпро
2021**

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Затверджую:

Зав. кафедри: Задоя Анатолій
 Олександрович, доктор економічних наук, професор

“ ____ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувачу
 Єрмаков Тарас Євгенійович

1. Тема роботи: «Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту "Залучення іноземних інвестицій для будівництва металургійного заводу" в Україні»
2. Керівник роботи: Задоя Анатолій Олександрович, д.е.н., професор
 Затверджені наказом від " ____ " _____ 20__ р., № _____
3. Термін здачі здобувачем закінченої роботи _____
4. Цільова установка та вихідні дані до роботи: дослідження економічного розвитку України в порівнянні зі світовими процесами та державними перетвореннями, розробка міжнародного інвестиційного проекту для будівництва і експлуатації металургійного заводу.
5. Зміст роботи (перелік питань, які належить розробити):
  - провести дослідження економіки обраної країни та виявити особливості в економічного розвитку України;
  - розглянути зовнішньоекономічну діяльність України;
  - визначити процеси та основні напрямки залучення іноземних інвестицій;
  - провести аналіз інвестиційної привабливості, податкової системи України
  - спрогнозувати економічні процеси в Україні під впливом трансформаційних перетворень;
  - обґрунтувати ідею, форми та способи залучення іноземних інвестицій для міжнародного проекту;
  - провести дослідження конкурентного середовища у сфері реалізації міжнародного інвестиційного проекту;
  - обчислити розмір інвестицій для будівництва проекту;
  - провести розрахунки доходів, витрат, податкових виплат та чистого прибутку за інвестиційним проектом;

- розрахувати показники ефективності від реалізації інвестиційного проекту.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали, посада)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Задоя А.О., професор		
Розділ 2	Задоя А.О., професор		
Розділ 3	Задоя А.О., професор		

7. Дата видачі завдання _____

8. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Розділ 1. Економіка України: сучасний стан, тенденції розвитку та основні проблеми		
2	Розділ 2. Характеристика основних напрямків зовнішньоекономічної діяльності України		
3	Розділ 3. Розробка міжнародного інвестиційного проекту щодо створення металургійного заводу в Україні		
4	Подання завершеної роботи		

Здобувач

_____

підпис

Єрмаков Т.Є.

прізвище, ініціали

Керівник кваліфікаційної роботи _____

підпис

Задоя А.О.

прізвище, ініціали

АНОТАЦІЯ

Єрмаков Т.Є. Розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту "Залучення іноземних інвестицій для будівництва металургійного заводу" в Україні.

Україна є другою за розміром та шостою за чисельністю населення країною у Європі, що надає конкурентні переваги серед інших країн. Наявність великого обсягу корисних копалин та родючої землі це абсолютні переваги у міжнародному поділі праці. Проте у процесі проведення дослідження було з'ясовано, що проблеми соціально-економічно розвитку мають прямий вплив на інвестиційну привабливість України. Відсутність внутрішніх коштів сприяє потребі залучення великих обсягів іноземних інвестицій, котрі необхідні для прискорення економічних процесів. У даній роботі розроблено міжнародний інвестиційний проект щодо залучення іноземних інвестицій для створення металургійного заводу з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям на території України. Наведені розрахунки потреб в інвестиційних ресурсах, обґрунтовано економічну доцільність та технічні можливості будівництва металургійного заводу, а також проведено розрахунки основних показників, які надають змогу оцінювати інвестиційну привабливість запропонованого проекту.

Ключові слова: ВВП ПКС, платіжний баланс України, індустриальний парк, NPV, індекс рентабельності, термін окупності інвестиційного проекту.

SUMMARY

Yermakov T.E. Development and ways of implementation of the international investment project "Attraction of foreign investment for the construction of a metallurgical plant" in Ukraine.

Ukraine is the second largest and sixth most populous country in Europe, which provides competitive advantages among other countries. A huge abundance of mineral resources and fertile soil type is an absolute advantage in the international division of labor. The inspection procedure carried out that the problems of socio-economic discord can directly impact the investment attractiveness of Ukraine. Lack of domestic funds contributes to the need to attract large amounts of foreign investment, which is necessary to accelerate economic processes. The paper study has developed an international investment project for the opening of a metallurgical plant with the production of galvanized steel with polymer coating in Ukraine. The calculations of the need for investment resources are given, the economic feasibility and technical feasibilities of the construction of the metallurgical plant are substantiated, as well as the calculations of the main indicators that allowed to assess the investment attractiveness of the proposed project.

Key words: GDP PPP, Ukraine trade balance, industrial park, NPV, profitability index, payback period of the investment project.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	10
1.1. Аналіз економічного середовища, політичного та соціального устрою України	10
1.2. Перспективи економічного розвитку України	22
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	27
2.1. Географічна та товарна структури зовнішньої торгівлі України	27
2.2. Оцінка інвестиційної привабливості України	34
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО СТВОРЕННЯ МЕТАЛУРГІЙНОГО ЗАВОДУ В УКРАЇНІ.....	43
3.1. Конку rentне середовище у сфері реалізації інвестиційного проекту	43
3.2. Обґрунтування міжнародного інвестиційного проекту щодо будівництва металургійного заводу в Україні	46
3.3. Оцінка інвестиційної привабливості проекту для іноземного інвестора ...	50
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки України особливу роль відводять залученню іноземних інвестицій для прискорення трансформаційних процесів та соціально-економічного розвитку. Досягнення великого обсягу іноземних інвестицій неможливо без досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку та інвестиційної привабливості країни.

Основним завданням кваліфікаційної роботи є проведення детального аналізу економіки та впровадження міжнародного інвестиційного проекту в Україні. Створення інвестиційного проекту містить у собі не тільки формування ідеї, а й етапи розробки та прогнозування реалізації. Насамперед, міжнародний інвестиційний проект повинен бути прибутковим, тобто проведені розрахунки повинні задовольняти потреби інвестора та відповідати сучасному стану економіки країни-реципієнта іноземних інвестицій.

Інвестиційна привабливість міжнародного інвестиційного проекту оцінюється завдяки великій кількості критеріїв, до яких треба віднести сучасний стан економіки та тенденції розвитку обраної країни інвестування, зовнішньоекономічна діяльність, переваги обраної країни в міжнародному поділі праці, позицію на міжнародній арені, ступінь державного регулювання та інше. Під час проведення аналізу будуть використані основні методи, котрі надають інвестору можливість зрозуміти цільову ефективність вкладення іноземного капіталу у реалізацію міжнародного інвестиційного проекту на території обраної країни. Вивчення цього питання допоможе сконцентрувати увагу на сильних та слабких місцях міжнародної інвестиційної діяльності України, що у майбутньому може привести до шляхів покращення інвестиційного клімату та прискорення інвестиційної діяльності самої країни.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є запропонування та визначення ефективних шляхів реалізації міжнародного інвестиційного проекту щодо залучення іноземних інвестицій для будівництва металургійного заводу в

Україні. Задля досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі поставлені такі завдання:

- надати аналіз економічного середовища, політичного та соціального устрою України;
- визначити позицію України в міжнародному поділу праці;
- надати аналіз географічної та товарної структури зовнішньоекономічної діяльності України;
- оцінити інвестиційну привабливість України та дослідити участь на світовому ринку праці;
- дослідити конкурентне середовище у сфері реалізації інвестиційного проекту в Україні;
- обґрунтувати міжнародний інвестиційний проект щодо будування металургійного заводу;
- оцінити інвестиційну привабливість проекту для іноземного інвестора.

Об'єктом дослідження є сучасний інвестиційний клімат та конкурентне середовище в Україні у сфері виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям.

Предметом дослідження є запропонований міжнародний інвестиційний проект щодо залучення іноземних інвестицій для будування металургійного заводу з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям. Промислова сфера займає в економіці України близько 33% ВВП, при тому, що середня амортизація на промислових підприємствах сягає вище 60%. Потужність промислового потенціалу України може стати ефективним шляхом отримання прибутку та прискорення економічного розвитку. Досить великі запаси якісних корисних копалин, наявність постачальних ланцюгів, кваліфікованої робочої сили надає переваги щодо впровадження інвестиційного проекту саме в Україні.

Методи дослідження. Основою проведення теоретичного дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які розкрили питання підготовки та реалізації міжнародного інвестиційного проекту. Методологічною основою дослідження є структурний аналіз, методи економіко-математичного

моделювання, побудова графічних зображень даних за допомогою таблиць, діаграм, а також інші загальновідомі методи дослідження соціально-економічних явищ, зокрема, ряди динаміки, темп росту, темп приросту та інші.

Практична значущість роботи полягає у розробці та створенні міжнародного інвестиційного проекту щодо залучення іноземних інвестицій для будівництва металургійного заводу з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям на території України.

Інформаційною базою є наукова та спеціальна література, нормативно-правові акти, статистичні матеріали, дані промислових підприємств, дані інтернет-ресурсів.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

1.1. Аналіз економічного середовища, політичного та соціального устрою України

Дослідження економічного середовища України вказує на наявність переліку факторів, які впливають на формування клімату всередині країни. До негативних факторів, які впливають на економічне середовище, слід віднести нестабільну політичну ситуацію, соціальне невдоволення та відсутність можливості прогнозування майбутніх процесів. Україну можна назвати європейською країною з твердою позицією на міжнародній арені. Однак, трансформаційні процеси досить складно проходять для економіки України. Задля більш детального аналізу період дослідження був обраний 2011-2020 роки. За цей період дослідження економіка України знаходиться під впливом економічної кризи, революційних процесів, політичної війни, бойових дій, агресії з боку інших держав та інше. Ситуація в країні все ще нестабільна, але дії держави направлені на стабілізацію загальної ситуації та покращення внутрішнього та зовнішнього стану країни.

В економіці України були спади та покращення. Якщо брати історію країни до незалежності, то об'єкт дослідження демонстрував високі показники ефективності промислового виробництва та сільськогосподарської галузі. Після 1991 року Україна стала незалежною та політичні дії того часу поступово знищували промисловий арсенал та загальні показники економічного аналізу втрачали минулі результати. Україна – країна з великим промисловим потенціалом, запасом корисних копалин, наявністю продуктивної робочої сили, наявністю розвинутої сільськогосподарської галузі та інше.

Період дослідження складає 10 років від 2011 до 2020 року, тому аналіз стану економіку слід почати з динаміки внутрішнього валового продукту. Загалом за 10 років з 2011 року до 2020 року, Україна демонструє коливання показника ВВП, але це обумовлено наявними проблемами в країні. Основний спад значення

номінального ВВП припав на економічну кризу в Україні – 2014 – 2016 рр.. За ці 3 роки спад ВВП досягнув значення 48,03%, якщо брати базисний ряд динаміки, де базисним показником є 2013 рік. Також одним з ключових факторів є девальвація національної валюти України, відтік капіталу, соціально-економічна нестабільність, починаючи з 2014 року. Поступове зростання ВВП з 2015 року, демонструє, що реформи, які проводяться державою сприятливо впливають на економічний розвиток країни. Якщо узагальнити результати дослідження, то з 2011 до 2020 року темп приросту номінального ВВП впав на 12,8% (рис 1.1.). Однак, слід зазначити, що розмір реального ВВП у національній валюті поступово зростає з кожним роком, але достовірність показника порушується через валютні коливання у державі. Загалом, державна політика України спрямована на відродження промислової потужності та зростання експорту.

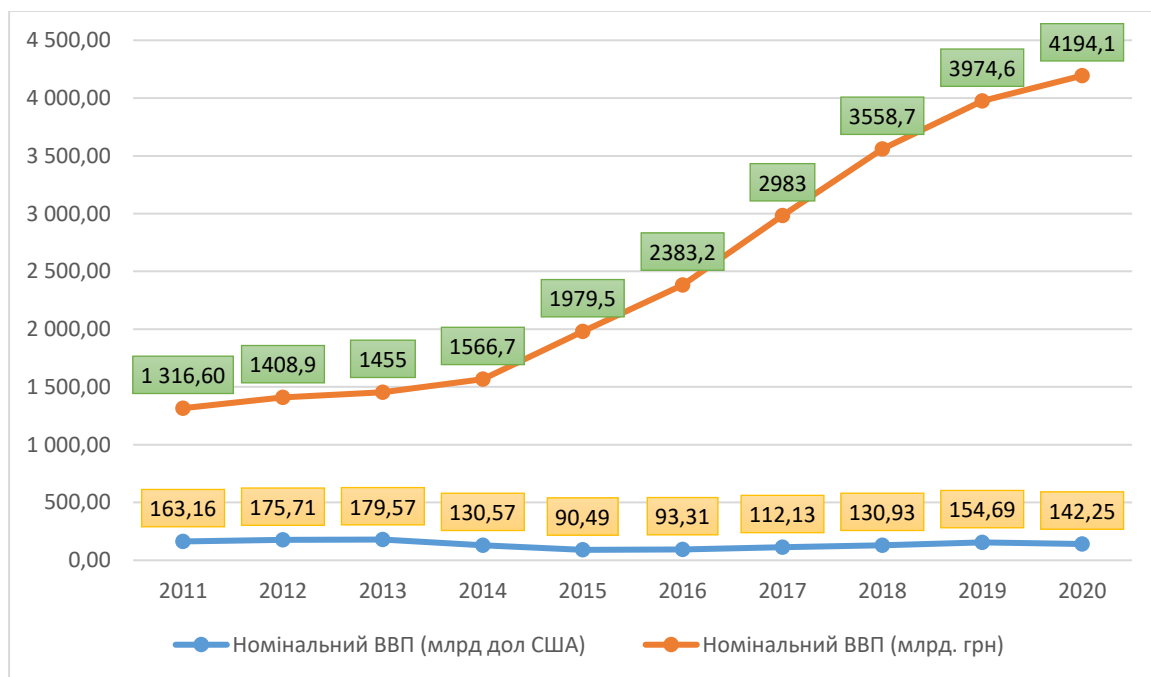

Рис. 1.1. Динаміка ВВП України за 2011-2020 рр. (млрд. дол. США., млрд. грн)*

*Складено автором за: [1]

Також слід помітити наявність великого дисбалансу у показниках номінального ВВП України у національній валюті та в еквіваленті у доларах США. Графічне зображення вказує на зростання ВВП у національній валюті, коли у доларовому еквіваленті ВВП скорочується, та у 2020 році ще не досяг минулого максимального результату з періоду дослідження – 179,57 млрд. дол. США у 2013

році. У національній валюті номінальний ВВП за 10 років виріс в 3 рази. Таке різке зростання можна пояснити інфляційними процесами та монетарними заходами держави.

Але динаміку ВВП України за відповідний період не можна назвати точним показником, тому задля отримання більш аргументованих даних проведемо аналіз ВВП за паритетом купівельної спроможності. На відміну від номінальних показників, метод з використанням паритету купівельної спроможності дозволяє зобразити реальний обсяг вироблених у країні товарів та послуг. При підрахунку номінального ВВП монетарні показники країни конвертуються з національної валюти в долари США за ринковим обмінним курсом. Також слід зауважити, що збільшення рівня податків і цін також впливають на показник номінального ВВП. Після проведення дослідження було виявлено позитивну динаміку зростання ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності. За 10 років дослідження показник продемонстрував темп приросту на 41,8%, під час кризових років сильного падіння у даному показнику виявлено не було, через здешевлення гривні відносно долару США (рис 1.2).

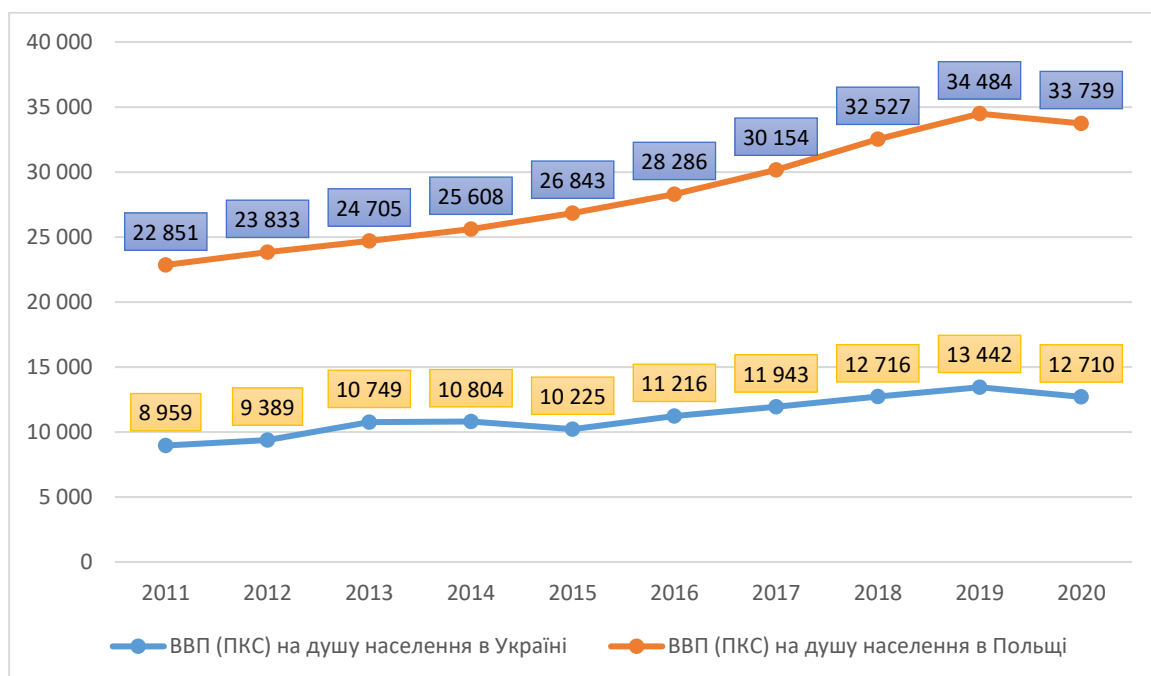

Рис. 1.2. Динаміка ВВП ПКС України та Польщі на душу населення за 2011-2020 рр. (дол. США)*

*Складено автором за: [2]

Для доповнення аналізу були взяті дані ВВП ПКС Польщі на душу населення, задля порівняння показнику соціально-економічного розвитку обох сусідніх країн. У 2020 році різниця склала 21 029 дол. США, ВВП (ПКС) на душу населення в Польщі перевищує у 2,65 рази, що є достатньо великою різницею.

На структурну частину динаміки ВВП впливає також рівень інфляції та інструменти стримування інфляційних процесів. За 10 років дослідження в економіці України було 2 види інфляції з існуючих трьох – помірною та галопуючою, а також дефляція у 2012 році. Якщо зробити зріз аналітичних даних за періодами, то до 2014 року інфляція була помірною, окрім 2012 року. У 2014 році після початку негативних процесів у самій країні, а точніше революційні процеси, торговельна війна з Росією, бойові дії, анексія територій та інше, інфляція швидко збільшилась з 0,5% до 24,9%, та стала галопуючою [3, с. 56]. З 2017 року інфляція почала знижуватися та у 2020 році зупинилася на позначці 5% (рис 1.3). Така поведінка показника була зумовлена скороченням пропозиції на внутрішньому ринку України через вищезгадані події, послаблення національної валюти та високі інфляційні очікування.

Загалом після проведеного дослідження основні інфляційні процеси в Україні можна поділити на чотири етапи:

- 1) стримування інфляції на рівні помірної, наявність товарного дефіциту, дисбалансу в національній економіці, поступове зниження рівня якості життя населення, відсутність реструктуризації виробництва;
- 2) швидке прискорення інфляційних процесів у 2014-2015 рр. призвели до галопуючої інфляції. Така ситуація була зумовлена втратою основних промислових регіонів, розпад політичного апарату, соціальне невдоволення, збільшення дефіциту бюджету, відтік інвестиційних коштів. Держава вирішила використати грошову емісію, тим самим, прискорив темпи інфляції до 24,9% та 43,3% відповідно.
- 3) після зміни політичного апарату та створення плану розвитку держави, було прийняте запровадити політику утримання, щоб запобігти появі гіперінфляції. Зменшення відбулися з 2016-2019 рр., та у 2019 році інфляція була меншою,

ніж у 2011 році. Держава зменшила кількість національної валюти на внутрішньому ринку, тим самим, зменшила ділову активність. У 2020 році пандемія викликала невелике зростання інфляції, але прогнози НБУ мають позитивний характер.

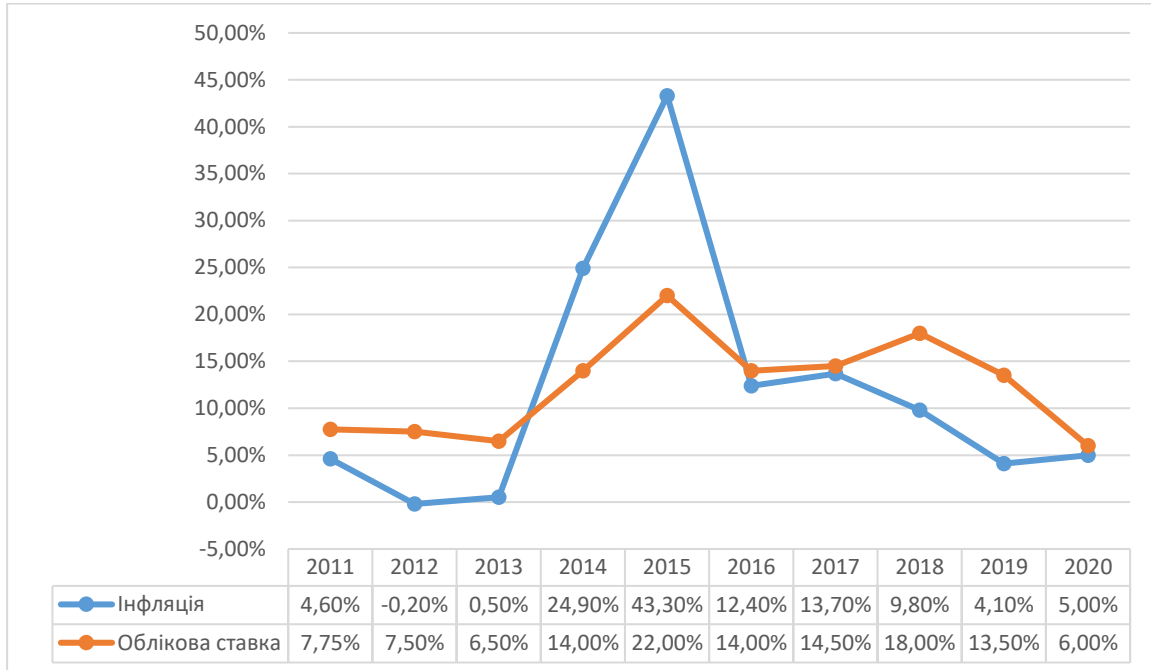

Рис. 1.3. Динаміка інфляції та облікової ставки в Україні за 2011- 2020 рр.
(відсотки)*

*Складено автором за: [4]

Примітка. Значення облікової ставки було взято на кінець кожного дослідженого року.

Інфляцію можна стримувати шляхом ефективного використання інструментів грошово - кредитної політики Національного банку України. Основним інструментом монетарної політики – облікова ставка, саме тому під час проведення графічного зображення ми додали рівень облікової ставки, щоб побачити як змінювалася інфляція шляхом втручання НБУ. За увесь період дослідження розмір облікової ставки змінювався вслід за інфляцією, окрім періоду з 2014 по 2016 роки, коли інфляція перевищувала розмір облікової ставки. За цей період розмір облікової ставки змінювався по три-чотири рази на рік, щоб стримувати в основному попит, приводити до зниження цін та інфляції. Після гостро-кризових років в економіці України, рівень інфляції почав зменшуватися до

рівня помірної інфляції, тим самим, збалансовувати грошово-фінансові ресурси, стимулювати економічних суб'єктів до збільшення виробництва та прискорення самої економіки в цілому.

Україна багата не тільки корисними копалинами та іншими перевагами географічного положення, а й унікальністю української ідентичності. Під час проведення аналізу демографічної структури України можна помітити тенденцію до зменшення чисельності населення. Така тенденція викликана бойовими діями на сході країни, меншою заробітною платою, ніж у сусідніх європейських країнах, низьким рівнем життя та відсутністю можливостей розвитку у певних регіонах країни. Але слід зазначити, що підготовка української робочої сили закладами освіти надають можливість спеціалістам шукати краще життя за межами країнами, тому це досить складне питання та його можна назвати суб'єктивним, тому що для кожного економічного суб'єкта цілі та мотиви різні.

За даними проведених досліджень Україна друга країна за розміром та шоста за чисельністю населення у Європі. У 2020 році чисельність населення складає 44,119 млн. осіб. З кожним роком чисельність населення скорочується, а еміграція до сусідніх країн збільшується. Загальна чисельність абітурієнтів з кожним роком стає менше, тому що більшість намагається переїхати та навчатися в країнах Європейського союзу. Результати дослідження демонструють тенденцію на зниження чисельності населення швидкими темпами. Задля прогнозування був використаний лінійний прогноз, що прогнозує подальше скорочення, якщо держава не введе певні стимули задля того, щоб населення залишалось жити та працювати на території України (рис. 1.4). Це може бути підвищення рівня освіти, збільшення робочих місць, задовільна заробітна плата, високий рівень життя та інше. За 10 років чисельність населення скоротилось на 3,47%, до яких входять висококваліфіковані галузеві спеціалісти, молодь та рушійні сили економічного розвитку України.

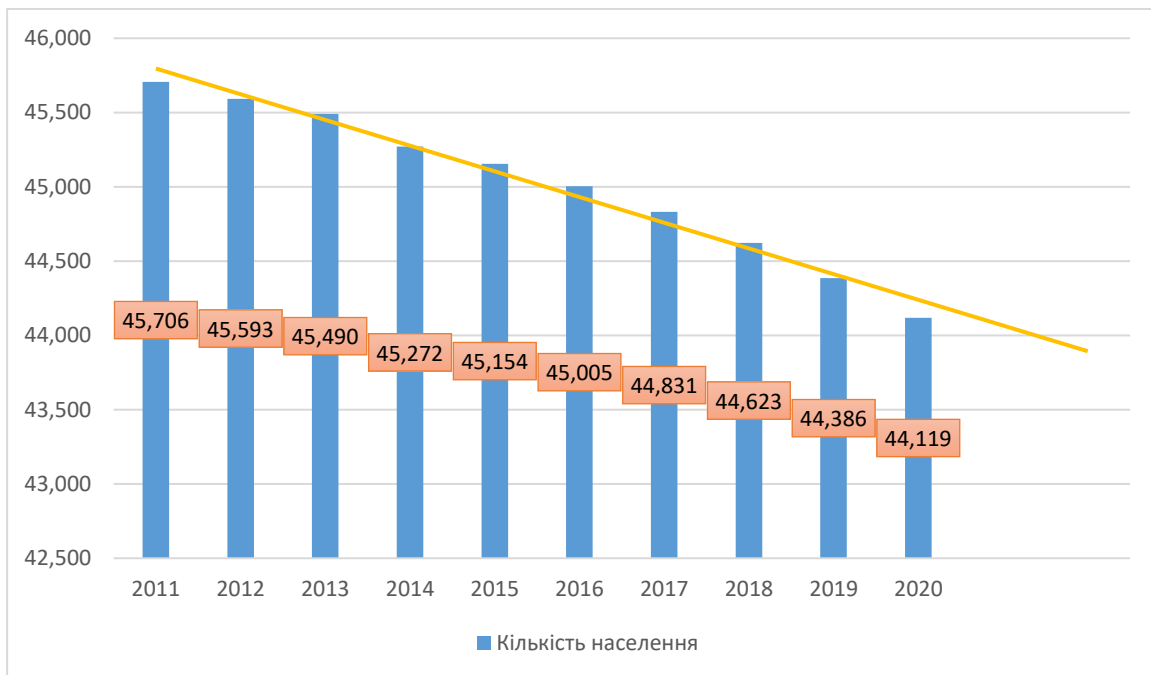

Рис. 1.4. Динаміка кількості населення в Україні за 2011-2020 рр. (млн. осіб)*

*Складено автором за: [5]

Загальна інформація про соціальне середовище відповідає демографічним тенденціям та особливостям на території України. Дослідження соціуму проводилися в релігійній сфері, в структурі етносу, а також рівня грамотності населення та вікової структури. Усі ці критерії беруть участь при формуванні ринку праці в Україні.

Більша частина українців – православні християни, але на території держави є євреї, греко-католики, протестанти та мусульмани [6].

Через географічне положення та історичну спадщину на території України проживає достатньо велика кількість етнічних груп, тому на території обраної країни можна почути 7 мов та регіональних діалектів. Українська мова є національною мовою, але у східній частині України дуже часто можна почути російську мову [6].

Рівень грамотності в Україні дорівнює 99,7%, серед яких чоловіки – 99,8%, жінки – 99,6%. Дослідження проводились за вмінням читати та писати серед населення старше 15 років [7]. Кількість навчальних закладів вищої освіти у 2020 році склала 338 одиниць коледжів, технікумів та училищ, та 281 одиниць університетів, академій та інститутів [1].

Аналіз вікової структури в Україні продемонстрував старіння нації, тобто вікова група від 25 до 54 років займає 43,66% від усієї кількості населення. Коли ж вікові групи від 55-64 років та 65 років і старше перевищують вікову групу від 15 до 24 років (рис. 1.5).

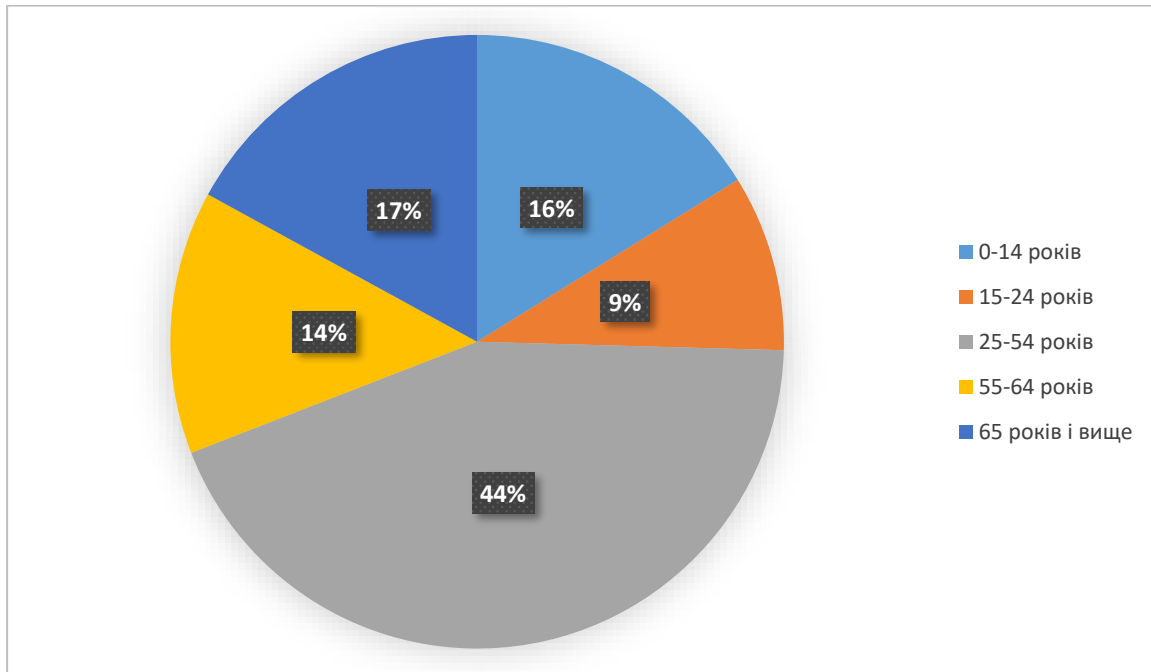

Рис. 1.5. Вікова структура в Україні у 2020 році (відсотки)*

*Складено автором за: [1]

Регулювання підприємницької діяльності в Україні здійснюється за допомогою основних інструментів, до яких можна віднести: патентування, квотування, ліцензування, стандартизація, сертифікація, надання податкових, інвестиційних та іншого характеру пільг, надання компенсацій, дотацій, інновацій, субсидій [8].

В Україні спостерігається проблема еміграції молодого працездатного населення до сусідніх європейських країн задля пошуку кращих умов життя. Обумовлено це політичною ситуацією, військовим положенням та свободою інформаційного потоку. Порівнюючи середню заробітну плату на місяць з основними європейськими напрямками еміграції українців, можна зробити висновки, що заробітна плата, яку отримують в Україні набагато менша, ніж у європейських країнах (рис.1.2).

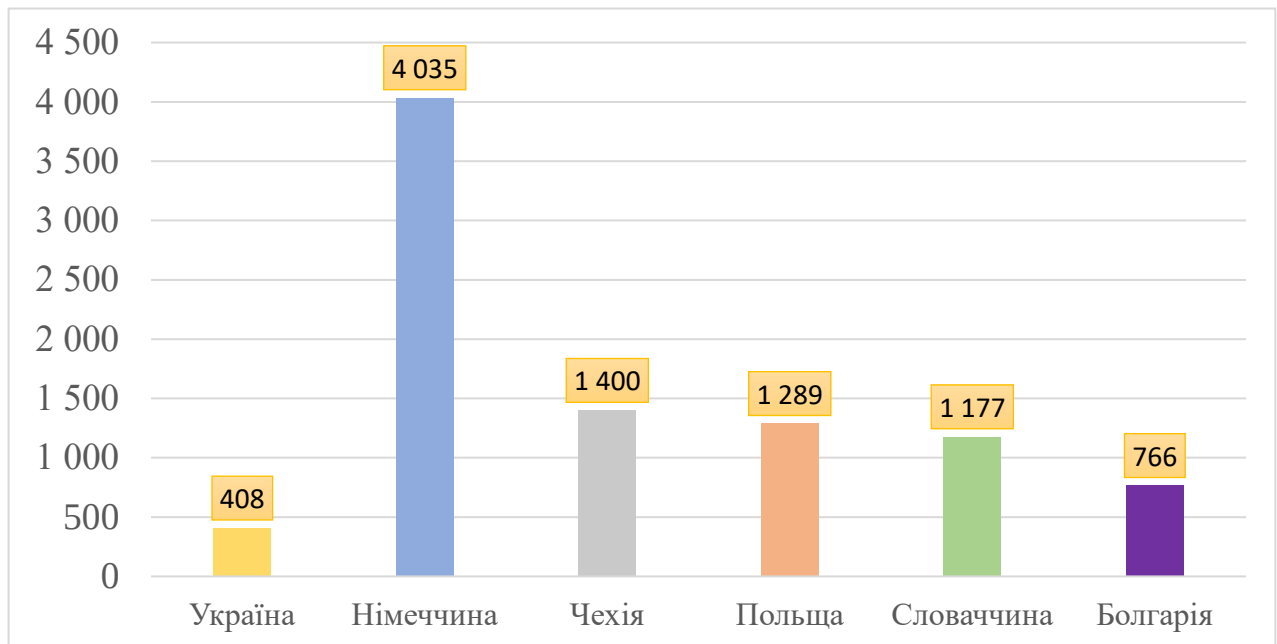

Рис. 1.6. Порівняння заробітної плати на місяць в Україні та країнах ЄС у 2020 рік (євро)*

*Складено автором за: [9]

Хоча слід зауважити, що коефіцієнт Джині, в усіх країнах обраних для порівняння, коливається від значень 25-30%, тільки в Болгарії цей показник демонструє значення 39%. Коефіцієнт Джині допомагає краще зрозуміти ступінь розподілення доходів між окремим економічними суб'єктами. Якщо показник ближче до позначки 0, то це каже про повне рівноважне розподілення доходів між суб'єктами, а 100 – про те, що більша частка доходів знаходиться на руках меншої частки населення.

В Україні існують державні та місцеві податки, а також державні та місцеві збори. Загалом податкова система України налічує 135 платежів з 1 січня 2011 року. Існує 7 державних податків, до яких входить: на доходи фізичних осіб (18%), на додану вартість (20%), акцизи (залежить від товарного номеру продукту), на прибуток підприємств (18%), екологічний податок (залежить від діяльності), рента (різні) і податок на землю (0,1-3%), також зараз діє військовий збір (1,5%). Місцеві податки містять у собі єдиний податок для юридичних та фізичних осіб (3-5%) і податок на майно (різні) [10].

Платіжний баланс – співвідношення між сумою грошових надходжень з-за кордону, та сумою платежів, які були зроблені за кордон протягом певного періоду

дослідження. У проведеному аналізі платіжний баланс буде представлений рахунками: поточних операцій, операцій з капіталом, фінансовим. Відсутність рахунків фінансових операцій може призвести до неточного значення платіжного балансу, адже зміна чистих фінансових активів впливає на показники міжнародної інвестиційної позиції (табл. 1.1). На показники міжнародної інвестиційної позиції також впливають зміни цін та обмінних курсів.

Таблиця 1.1

Структура платіжного балансу України з 2011-2020 роках (млн. дол. США)*

Рік/Показник	Рахунок поточних операцій	Рахунок операцій з капіталом	Фінансовий рахунок	Платіжний баланс	Резервні активи	Кредити МВФ
2011	-10233	101	-7677	-2455	-2455	0
2012	-14335	40	-10120	-4175	-7594	-3419
2013	-16518	-60	-18601	2023	-3552	-5575
2014	-4596	400	9111	-13307	-12404	903
2015	5035	456	4642	849	6016	5167
2016	-1866	92	-3120	1346	2348	1002
2017	-3473	-4	-6043	2566	2673	107
2018	-6432	37	-9272	2877	2161	-716
2019	-4124	38	-10066	5980	4386	-1594
2020	6224	-3	4231	1990	2965	975

*Розраховано за даними:[10]

Кожна країна прагне до того, щоб мати активний або нульовий платіжний баланс. Згідно з проведеними дослідженнями, у 2011,2012,2014 роках платіжний баланс був негативним. Але слід зазначити, що у 2014 році відбувся відтік капіталу

на суму 9 111 млн. дол. США та нестача поточного рахунку призвели до дефіциту платіжного балансу. Протягом інших років – 2013, 2015-2020, значення зведеного балансу є позитивним, але це було досягнуто шляхом надходження коштів від іноземних банківських установ, запозичених ззовні коштів, які треба повернути з урахуванням відсотків. З цього аналізу можна зробити висновки, що державна влада не змогла внутрішніми коштами розв'язати питання дефіциту та економічного спаду, тому залучила грошові позики від міжнародних установ та кредиторів, та використання цінних паперів.

Валовий зовнішній борг України містить в собі як державний зовнішній борг (до якого входить борг державного управління та Нацбанку), так і недержавний (банків, компаній та інші.). При проведенні дослідження валового зовнішнього боргу України за період з 2011-2020 рр. було виявлено, що у 2014 році валовий зовнішній борг скоротився на 11,8% шляхом зменшення боргових зобов'язань в секторах депозитних корпорацій та інших, а також зменшення міжфірмового боргу. Однак під час дослідження було з'ясовано, що боргові зобов'язання сектору загального державного управління, мають тенденцію до зростання. За досліджений період борг виріс на 84,6%. Швидке зростання зумовлено насамперед залученням коштів шляхом використання єврооблігацій, використанням кредитних послуг Світового банку, Міжнародного Валютного Фонду та інших кредитних організацій. Загальний показник валового зовнішнього боргу не має значних коливань та у 2020 році дорівнює 125 690 млн. дол. США, де основна частина – це борг сектору загального державного управління (37,9%) та інші сектори (43,1%) (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Зовнішній борг України з 2011-2020 рр. (млн. дол.)

Рік/Показник	Сектор загального державного управління	Центральний Банк	Інші депозитні корпорації	Інші сектори	Прямі інвестиції : міжфірмовий борг	Валовий зовнішній борг
2011	25 874	7 492	25 193	59 357	8 320	126 236

Продовження табл. 1.2

2012	27 333	4 865	21 541	70 441	10 445	134 625
2013	29 922	1 775	22 555	76 642	11 185	142 079
2014	32 884	2 176	18 752	62 228	9 257	125 297
2015	35 959	6 743	12 823	53 581	8 562	117 668
2016	36 495	6 242	8 966	52 207	8 614	112 524
2017	38 886	7 438	6 228	53 347	9 552	115 451
2018	40 128	7 938	5 797	51 433	9 414	114 710
2019	44 531	7 303	4 768	54 611	10 526	121 739
2020	47 765	6 927	3 670	54 166	13 162	125 690

*Складено автором за: [4]

Після отриманих результатів задля більш детальної картини було вирішено порівняти валовий зовнішній борг до номінального ВВП України. Отримані результати вказують на негативну динаміку відношення валового зовнішнього боргу до ВВП. ВЗБ за 10 років складає понад 75% ВВП, а в період з 2015-2017 рр. більше, ніж сам показник ВВП (табл. 1.3).

Усі наявні боргові зобов'язання Україні доведеться повертати, а графік виплат є досить напруженим, особливо для державного боргу. Основні виплати за період кризи 2014-2016 рр. відбулися у 2019-2020 рр.

Таблиця 1.3

Відношення ВЗБ до ВВП України за 2011-2020 рр. (млрд. дол. США)*

Рік/Показник	Валовий зовнішній борг (ВЗБ)	Валовий внутрішній продукт (ВВП)	ВЗБ/ВВП
2011	126,24	163,16	77,4%
2012	134,63	175,71	76,8%
2013	142,08	179,57	77,5%
2014	125, 30	130,57	95,8%

Продовження табл. 1.3

2015	117, 67	90,49	131,0%
2016	112, 52	93,31	121,7%
2017	115, 45	112,13	103,9%
2018	114, 71	130,93	87,7%
2019	121, 74	154,69	79,2%
2020	125, 69	142,25	88,4%

*Розраховано за даними: [10]

Спираючись на результати дослідження, можна зробити висновки, що, для покриття фінансових потреб в повному обсязі державі необхідно користуватися такими інструментами як розміщення євробондів, залучення ресурсів на національному ринку, залучення іноземних інвестицій. Однією з основних складнощів обслуговування боргів в Україні є використання запозичених коштів з метою покращення соціально-економічних умов шляхом модернізації, а не реструктуризації минулих зобов'язань [11, с. 112].

1.2. Перспективи економічного розвитку України

За отриманими даними аналізу макроекономічних показників можливо здійснити прогнозування розвитку економіки України за інших рівних умов. Обмеження вільної економічної діяльності суб'єктів у 2020 році через спалах пандемії зупинило економічний розвиток, який прогнозувався, та змусили державу шукати шляхи підтримки бізнесу та медичного сектору.

Задля проведення прогнозу були використані дані Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародного Валютного Фонду та інші.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України прогнозує повернення позитивної тенденції економічного розвитку економіки країни шляхом результатів проведених реформ і заходів, які мають забезпечити підґрунтя для стабільного економічного розвитку та посилити рівень

інтеграції з міжнародними торговельними партнерами. Також прогнозується відхід від сировинної спрямованості зовнішньоекономічної діяльності країни. Впровадження реформ, які орієнтовані на збільшення робочих місць, створення гідної оплати праці, а також підвищення рівня освіти, культурного розвитку та медицини. Передбачається, що у період з 2021-2023 рр. Україна поверне темпи допандемічного економічного розвитку. Зростання ВВП у 2021 році – 4,6%, у 2022 році – 4,3%, у 2023 році – 4,7% (табл. 1.4).

Шляхом структурних зрушень на світовому ринку у 2021-2023 рр. прогнозується зростання ціни на базові метали в середньому на рівні 3,7%. Також є прогнози, щодо зростання ціни на залізну руду на 0,1% протягом 2021-2023 рр. Такі зміни позитивно вплинуть на експорт продукції металургійного виробництва України. Основні цілі для України на період 2021-2023 рр. – підтримка вітчизняного виробництва, просування українського експорту, забезпечення енергетичної безпеки, розвиток малого та середнього бізнесу та інше.

Таблиця 1.4

Прогноз основних економічних показників України 2020-2023 рр.*

Показник/Рік	2020	2021	2022	2023
Номінальний ВВП, млрд. грн.	4194,1	4 505,9	5 089,4	5 689,7
Реальний ВВП (річна зміна у %)	-4,0	4,6	4,3	4,7
Інфляція, %	5,0	7,3	6,2	5,3
Реальна заробітна плата, % до попереднього року)	10,1	12,1	6,0	5,1

Продовження табл. 1.4

Рівень безробіття, %	9,9	9,2	8,5	8,0
Експорт товарів і послуг, млрд. дол. США	59	60,175	64,018	69,284
Імпорт товарів і послуг, млрд. дол. США	59,3	70,591	77,661	86,280
Зведений платіжний баланс, млн. дол. США	1990	1393	3758	5954

*Розраховано за даними: [12]

Відповідно до прогнозу Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, очікуються позитивні зміни основних показників економічного розвитку, тобто економіка відносно швидко відійде від наслідків пандемічної кризи. Однак існують такі ризики як: збереження низької кредитної активності, посилення зовнішніх економічних загроз, значне зниження обсягів транзитного природного газу через введення Північного потоку-2, обмеження доступу до міжнародних ринків капіталу та збільшення дисбалансу на ринку праці [12].

Прогнози Європейського банку реконструкції та розвитку відрізняються від сподівань українських інститутів. ЄБРР прогнозує зростання ВВП повільними темпами, а точніше у 2021 р. ВВП виросте лише на 3%, а розмір реального ВВП буде на 1,6% менше, ніж у 2019 році [13].

Прогнози Світового банку також відрізняються від думки ЄБРР. Вони сподіваються, що економіка України виросте на 3,8% у 2021 році. Щодо інфляційних очікувань, то у 2021 році показник інфляції за прогнозами Світового

банку сягне 5%, у 2022 році – 5%, а у 2023 році – 5,8%. Щодо чистого припливу ПП у 2021 році прогнозується збільшення на 2,4%, у 2022 році – 2,6%. Світовий банк має позитивні прогнози щодо скорочення державного боргу до ВВП у 2021 році, він буде становити 62,4%, у 2022 році 59,7%, а у 2023 році – 57,8%. Відносно експортних очікувань, то у 2021 році він зросте на 3,4%, а у 2022-2023 рр. на 2% та 4,4% відповідно. Прогнозування показників імпорту у 2021 році очікується зростання на 6,8%, а у 2022-2023 рр. на 5% та 4,8% відповідно до минулих років [2].

Запровадження трансформаційних процесів в економіку України для покращення умов ведення бізнесу та загалом підвищення показників економічного розвитку – основне завдання державних інститутів. Основні завдання залишаються відносно незмінними з минулих років, тому їх вирішення актуальне задля досягнення бажаного економічного темпу зростання [14, с. 506].

Насамперед, держава повинна створити сприятливі умови для розвитку та функціонування бізнесу в Україні шляхом зміни внутрішнього ринку. Ринок України повинен бути прозорим та відкритим, а втручання збоку держави – мінімальним. Саме такі зміни призведуть до зменшення тіньової частки в економіці та зменшення корупційних схем. Мінімальне державне втручання надасть ринку можливість саморегулювання економічних відносин між суб'єктами у межах законодавства.

Також державі необхідно створити умови для формування конкурентоспроможної галузі малого та середнього бізнесу, адже це соціально-економічний фундамент без якого не можна уявити країну, яка орієнтована на інновації. Мається на увазі створення простих форм залучення капіталу, оформлення, сплати податків та покращення наявної інфраструктури.

Сфера енергетичного забезпечення повинна перестати бути актуальною проблемою. Україна на своїй території має 117 корисних копалин зі 120, які споживаються людством.

Бюджетне питання повинно бути вирішено шляхом скорочення чисельності збиткових державних підприємств. Вони можуть бути продані юридичним особам задля втілення інвестиційних проектів. Налагодження ефективного використання

стратегічно важливих активів держави допоможе збільшити надходження до бюджету. Також, є необхідність у створенні ефективного інструмента управління земельними ресурсами країни, який надасть можливість передавати землю, як основний засіб виробництва та економічного розвитку країни, до сільськогосподарських громад.

Однак, Україна успішно впроваджує електронні сервіси державних послуг у податковій, реєстраційній та інших сферах, що значно спрощують введення ділової активності та допомагають вирішувати певні бюрократичні питання.

Вирішення навіть цього ряду питань надасть економіці України новий поштовх до швидкого розвитку. Забезпечить усі умови для модернізації виробництва, зміцнення структури державного бюджету, прискорить та спростить залучення іноземних інвестицій, зменшить еміграційні потоки та створить нові робочі місця.

Таким чином, спираючись на проведені дослідження, можна стверджувати, що прогнози економічного розвитку на період 2021-2023 рр. є досить позитивні. Загальна ситуація в економіці України, незважаючи на наявність перелічених проблем та ризиків, свідчить про поступове відновлення економічних процесів та формування якісної підстави для стабільного економічного розвитку в нових економічних тенденціях.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

2.1. Географічна та товарна структури зовнішньої торгівлі України

Дослідження зовнішньоекономічної діяльності України проводиться на базі даних Держкомстату України. У даному підрозділі проводиться аналіз географічної та товарної структури зовнішньої активності України за відповідний період 2011-2020 рр.. Проведено дослідження щодо динаміки експорту та імпорту товарів та послуг та виявлено такі тенденції, як значне зниження зовнішньоекономічної діяльності України у роки економічної нестабільності та кризи – 2014-2016 рр. [15, с. 27]. Після 2016 року Україна знову почала відновлювати свої позиції на міжнародному ринку до 2020 року, коли пандемічні дії змусили економічних суб'єктів уповільнити їх діяльність (рис 2.1.).

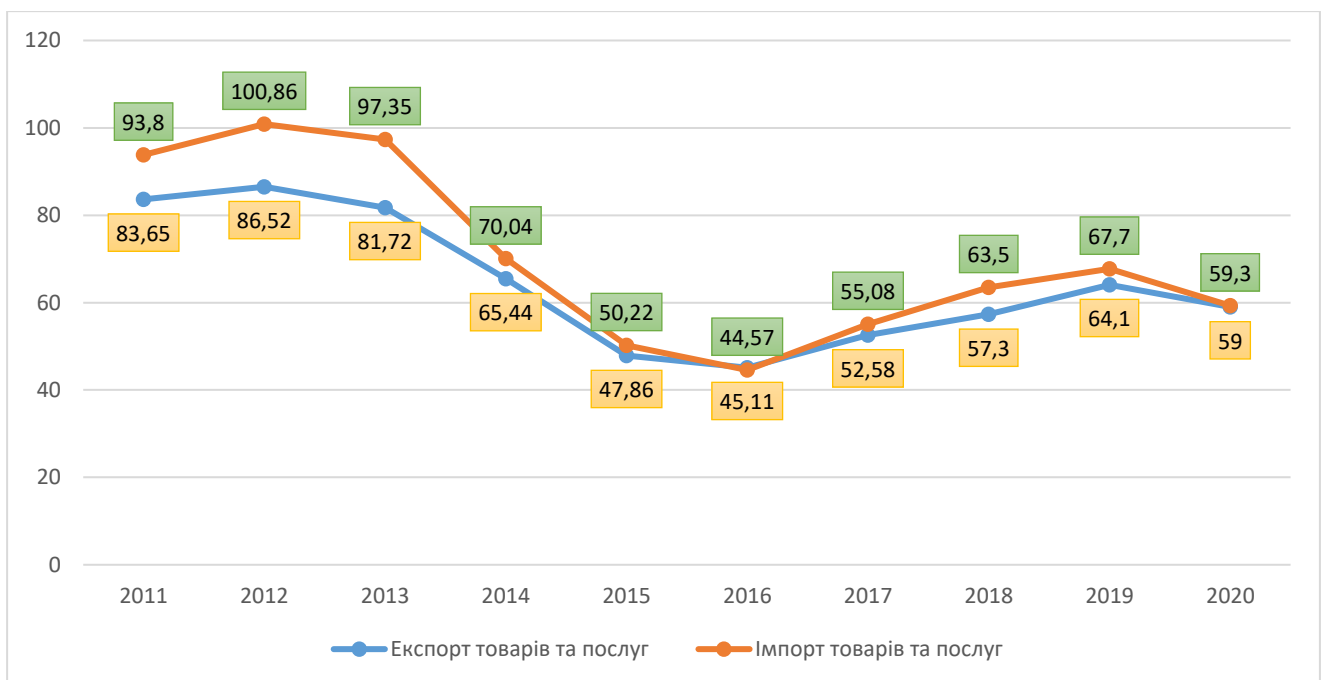

Рис. 2.1 Порівняння експорту та імпорту товарів та послуг України за 2011-2020 рр. (млрд. дол. США)*

*Складено автором за: [1]

Також слід помітити, що зовнішньоекономічна діяльність України є досить нестабільна, спираючись на результати статистичного аналізу. За базисним рядом

динаміки з 2011 до 2020 року експорт товарів та послуг впав на 29,5%, у цей час імпорт продемонстрував падіння на 36,78% у вартісному виразі (табл. 2.1). У самому 2020 році обидва показники зазнали впадіння, але експорт товарів та послуг зменшився лише на 7,95%, коли імпорт товарів та послуг впав на 12,4%. Саме завдяки стійкості експорту товарів та послуг чистий експорт України дорівнює - 0,3 млрд. дол. США.

Таблиця 2.1.

Динаміка зовнішньоекономічна діяльність України у період з 2011-2020 рр. (млрд. дол. США)*

Рік/Показник	Експорт товарів та послуг	Експорт товарів	Експорт послуг	Імпорт товарів та послуг	Імпорт товарів	Імпорт послуг	Сальдо
2011	83,65	68,39	14,18	93,8	82,61	6,21	-10,15
2012	86,52	68,81	14,09	100,86	84,66	6,65	-14,34
2013	81,72	63,31	14,23	97,35	76,96	7,52	-15,63
2014	65,44	53,90	11,52	70,04	54,43	6,37	-4,6
2015	47,86	38,13	9,73	50,22	37,52	5,52	-2,36
2016	45,11	36,36	9,87	44,57	39,25	5,33	0,54
2017	52,58	43,27	10,71	55,08	49,61	5,48	-2,5
2018	57,3	47,33	11,64	63,5	57,19	6,31	-6,2
2019	64,1	50,05	15,63	67,7	60,80	6,94	-3,6
2020	59,0	49,21	11,17	59,3	54,09	5,21	-0,3

*Розраховано за даними: [1]

Основними торговельними партнерами України у 2020 році, які визначені шляхом вартісного порівняння до загального обсягу зовнішньоторговельного обороту України, можна назвати п'ять країн: Китай (13,3%), Росія (8,4%), Німеччина (7,1%), Польща (6,8%) та США (4,98%). За останні роки з 2017-2020 рр. п'яте місце намагається займати Білорусь, доля якої становить 4,7% до зовнішньоторговельного обороту України (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Географічна структура зовнішньоторговельної діяльності України у 2020 році
(млрд. дол. США)

Показник/Країна	Китай	Росія	Німеччина	Польща	США
Експорт товарів та послуг	7,22	5,3	2,68	3,72	2,37
Експорт товарів	7,1	2,7	2,07	3,3	0,98
Експорт послуг	0,12	2,6	0,61	0,42	1,39
Імпорт товарів та послуг	8,5	4,67	5,68	4,33	3,52
Імпорт товарів	8,3	4,5	5,3	4,14	3,07
Імпорт послуг	0,2	0,17	0,38	0,19	0,45
% до ЗТО України	13,3	8,4	7,1	6,8	4,98

*Розраховано за даними: [1]

Чистий експорт товарів та послуг у 2020 році був негативний 0,3 млрд. дол. США та розраховується за формулою (2.1) Внутрішній валовий продукт України за 2020 рік дорівнює 142,25 млрд. дол. США

$$ЧЕ = E - I \quad (2.1)$$

де ЧЕ – чистий експорт;

E – експорт товарів та послуг;

I – імпорт товарів та послуг.

Для продовження аналізу розрахуємо інші показники міжнародної торгівлі, такі як зовнішньоторговельний обіг, експорту та імпорту квоти, щоб дати оцінку діяльності України на міжнародній арені, а також зрозуміти на що орієнтована

країна на імпорт або експорт. Зовнішньоторговельний обіг України у 2020 році дорівнює 118,3 млрд. дол. США у 2019 році, який був розрахований за формулою (2.2)

$$ЗТО = E + I \quad (2.2)$$

де ЗТО – зовнішньоторговельний обіг;

E – експорт товарів та послуг;

I – імпорт товарів та послуг.

Експортна та імпортна квоти за 2020 рік в Україні дорівнюють відповідно 41,48% та 41,68% та знаходяться за формулами (2.3)(2.4). Якщо провести аналіз експортних та імпортних квот за товарними групами, то результати дослідження будуть відрізнятися. Це демонструє залежність, що у 2020 році саме стабільний експорт товарів вирівнює показник чистого експорту. Також для того, щоб визначити відкритість української економіки необхідно знайти зовнішньоторговельну квоту, яка дорівнює 83,16% та знаходиться за формулою (2.5)

$$K_e = E / \text{ВВП} * 100\% \quad (2.3)$$

де K_e – експортна квота;

E – експорт товарів та послуг;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

$$K_i = I / \text{ВВП} * 100\% \quad (2.4)$$

де K_i – імпортна квота;

I – імпорт товарів та послуг;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

$$K_{зт} = (E + I) / \text{ВВП} * 100\% \quad (2.5)$$

де $K_{зт}$ – зовнішньоторговельна квота;

E – експорт товарів та послуг;

I – імпорт товарів та послуг;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Після проведення аналізу можна казати про те, що економіка України має середній ступінь відкритості, тому що експортна квота 41,48%, але залежність економіки від світових ринків та товарів також середня, адже імпортна квота дорівнює 41,68%. Якщо казати про інтенсивність міжнародної діяльності України, то національна економіка обраної країни відкрита, адже зовнішньоторговельна квота більше 45% і дорівнює 83,16% у 2020 році.

Україна основний виробник сільськогосподарської продукції та завдяки географічному положенню має потенціал зростання промислової галузі. На сучасному етапі Україна являє собою постачальника сировини за низькими цінами, але держава активно намагається відійти від сировинної спрямованості економіки. За останні 10 років експорт товарів в Україні значно змінився. На передові місця вийшли зернові культури, посунувши не обробні чорні метали, а експорт високотехнологічних виробів впав [16, с. 306]. Основні експортні групи – харчові продукти та їх похідні, або сировина для промислових галузей (рис 2.2.).

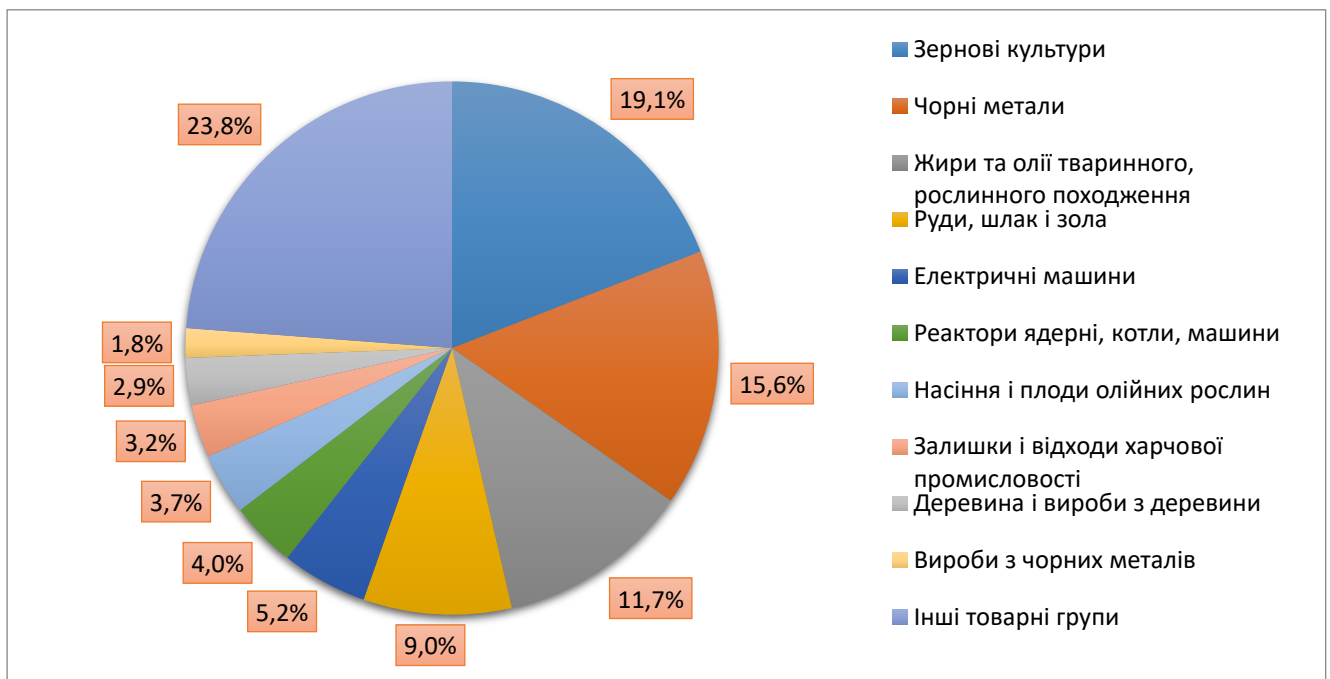

Рис.2.2 Перші десять експортних товарних груп в Україні за 2020 рік, (відсотки)*

*Складено автором за: [1]

Якщо казати про структуру імпорту товарів, то основними партнерами залишаються країни ЄС, але товарні групи відрізняються тим, що Україна імпортує високотехнологічні, фармацевтичні, хімічної промисловості товари, але основний

напрям імпорту – продукту енергетичної, важкої промисловості, медичної та обробної галузей (рис 2.3).

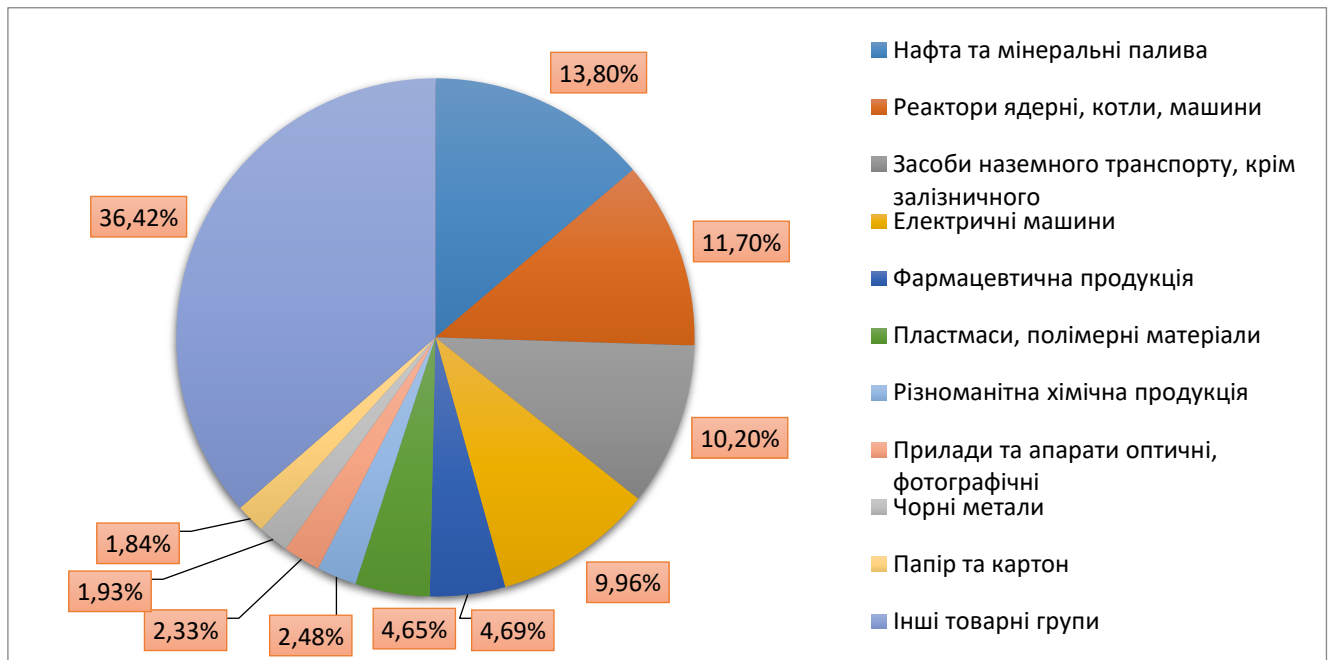

Рис.2.3 Перші десять імпортованих товарних груп в Україні за 2020 рік (відсотки)*

*Складено автором за: [1]

Першу позицію імпортованої діяльності України займає нафта та мінеральні палива, що вказує на залежність України від енергоносіїв. Імпорт у 2020 році переважає експорт на 0,3 млрд. дол. США або на 0,5%.

Аналізуючи структуру експорту та імпорту послуг, то спираючись на результати дослідження, в експорті послуг України переважають транспортні послуги, у загальному обсязі вони займають 43,7% та перевищують на 17,6% другу групу експортних послуг (рис 2.4).

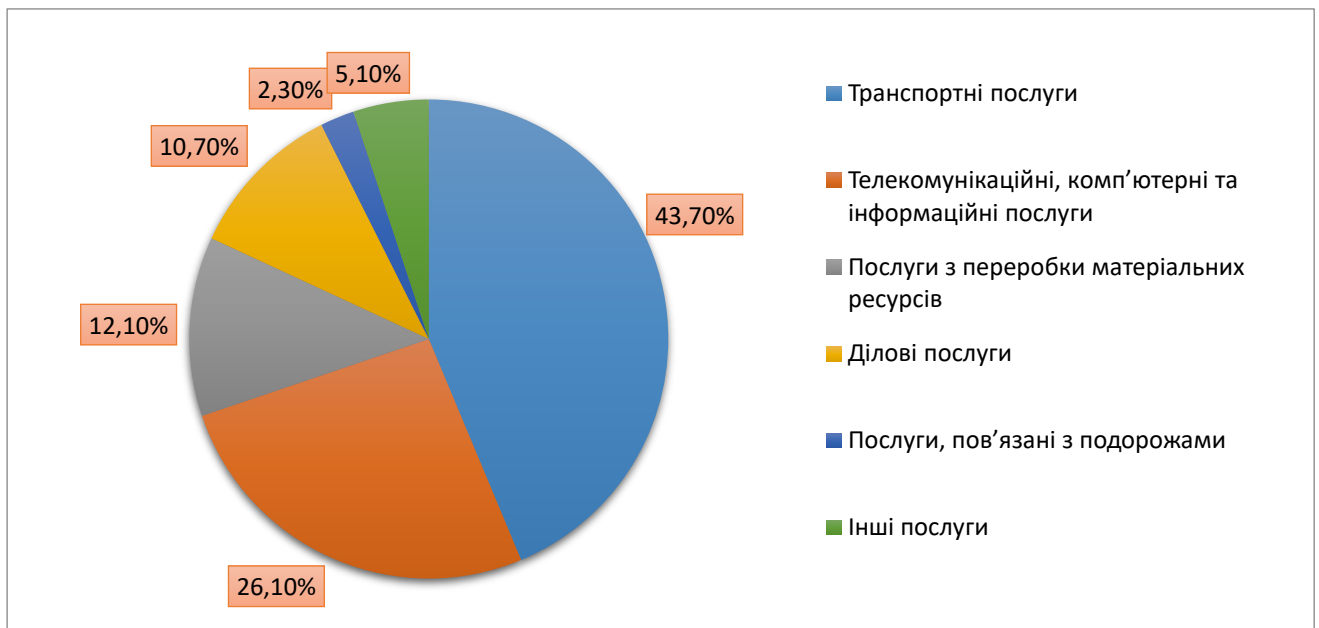

Рис.2.4 Перші п'ять експортних послуг в Україні за 2020 рік (відсотки)*

*Складено автором за: [1]

Структура імпорту послуг відрізняється тільки послідовністю найменувань. Першу позицію займають транспортні послуги – 19,5% (рис 2.5). Україна на міжнародній арені використовує свій потенціал та відкритість економіки, тому активно експортує послуги.

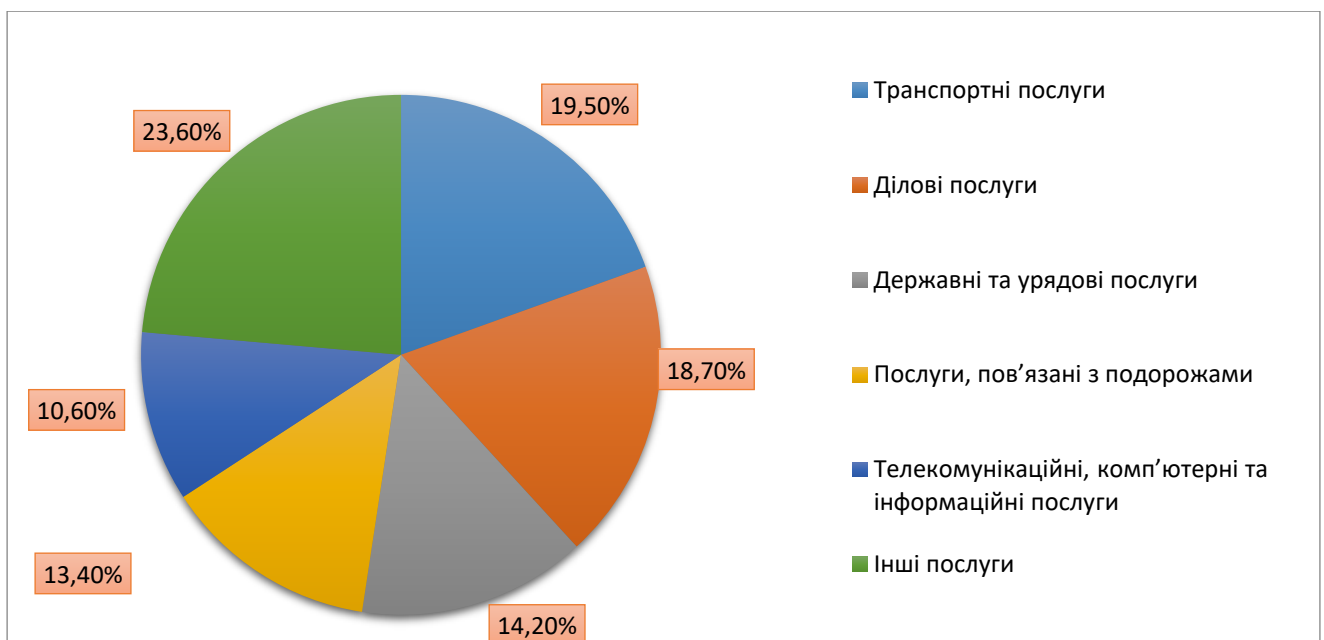

Рис.2.5 Перші п'ять імпортних послуг в Україні за 2020 рік (відсотки)*

*Складено автором за: [1]

Стратегічними партнерами для зовнішньоекономічної діяльності залишаються Китай, країни Європейського союзу, Росія, Білорусь. Україна

орієнтована на надання професійних послуг у сфері транспортування та в телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних галузях. Україна стабільно має від'ємне значення чистого експорту. Показник у 2020 році не можна вважати стратегічно важливим, адже зміни відбулися через пандемічні дії торговельних країн-партнерів та самої України. Але якщо провести дослідження, взявши за базисний рік – 2011, та порівняти з 2019 роком, то торговий баланс ближче до нульового значення на 64,5%. Торговий баланс у 2019 році складав -3,6 млрд. дол. США.

2.2. Оцінка інвестиційної привабливості України

Політика України спрямована на залучення великих обсягів іноземних інвестицій через нестачу внутрішніх коштів, щоб досягнути бажаних темпів економічного розвитку. Як показує міжнародна практика, то саме іноземний капітал виконує функцію каталізатора задля прискорення економічної діяльності в країні. Під час проведення дослідження були виявлені позитивні та негативні чинники, які впливають на створення інвестиційного клімату в Україні. Загалом Україна має високий процент рентабельності капіталу, наявність кваліфікованої робочої сили, ресурсних запасів, промислові ланки, сприятливе географічне положення, підтримку іноземного інвестора урядом та інше.

Характерною рисою для економіки України є перевищення прямих іноземних інвестицій над портфельними іноземними інвестиціями [17, с. 84]. У 2020 році ПІІ в Україну перевищують портфельні іноземні інвестиції на 33,35%. Надходження прямих іноземних інвестицій за останні 5 років значно коливаються та суттєво залежать від стану та зміни політичної й економічної ситуації в країні. Найбільший обсяг надходжень прямих іноземних інвестицій відбувся у 2013 році – 67 204 млн. дол. США (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка прямих та портфельних іноземних інвестицій запаси з 2011-2020
рр. (млн. дол. США)*

Рік/Показник	Прямі інвестиції в Україну	Прямі інвестиції з України	Портфельні інвестиції в Україну	Портфельні інвестиції з України
2011	59035	6960	21806	108
2012	65276	7867	26765	173
2013	67204	7998	35956	176
2014	50218	7967	32021	188
2015	44124	3265	28758	173
2016	45668	3261	28778	96
2017	45862	3438	30569	98
2018	44805	3524	32674	129
2019	52189	4343	38575	546
2020	50009	3958	37500	701

Складено автором за: [18]

Якщо зробити аналіз освоєння ПІІ за сферами економічної діяльності у відсотках до загального обсягу, то основна частина прямих іноземних інвестицій відходить до промислової галузі (21%), оптова та роздрібна торгівля (9,9%), операції з нерухомим майном (7,6%), фінансова та страхова діяльність (7,3%), інформація та телекомунікації (4,4%) та професійна, наукова та технічна діяльність (3,6%).

Найбільші країни інвестори в Україну у 2020 році у відсотках до загального обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій: Кіпр – 29,9%%, Нідерланди – 20%, Велика Британія – 5,9%, Швейцарія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Австрія - 3,3% [4].

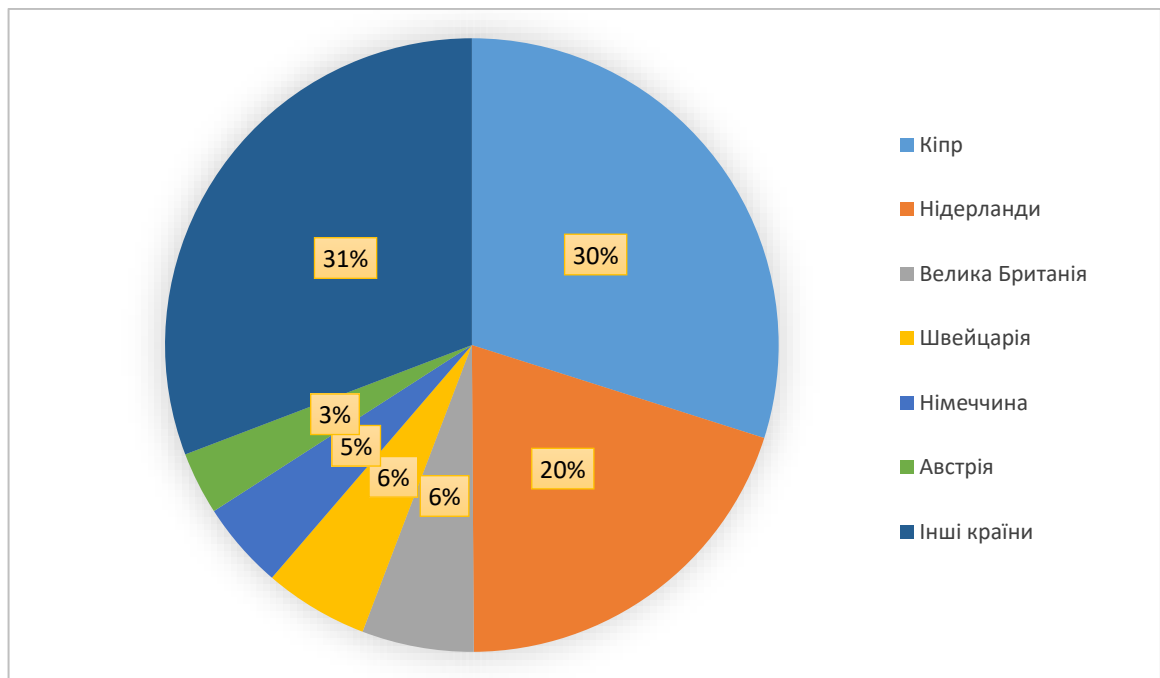

Рис. 2.6 Прямі іноземні інвестиції в Україну за країнами у 2020 році (відсотки)*

*Розраховано за даними: [4]

Відповідно до розробленої таблиці можна зробити висновки, що Україна майже не інвестує кошти, а залучення прямих іноземних інвестицій залежить від політичного, економічного та соціального середовища в країні. Починаючи з 2016 року, вхідні потоки ПІІ почали зростати та до 2019 року вирости на 53,8% (табл. 2.4). Але події 2020 року – пандемія, призупинила інвесторів від інвестиційної діяльності.

Таблиця 2.4

Прямі інвестиції за принципом спрямованості (потоки) з 2011-2020 рр. (млн. дол. США)

Рік/Показник	Інструменти участі в капіталі	Боргові інструменти	Прямі інвестиції з України	Інструменти участі в капіталі	Боргові інструменти	Прямі інвестиції в Україну
2011	192	0	192	6 121	1 086	7 207
2012	1 206	0	1 206	6 248	2 153	8 401

Продовження табл. 2.4

2013	420	0	420	3 668	831	4 499
2014	105	6	111	712	-302	410
2015	-51	0	-51	584	-1 042	-458
2016	16	0	16	4 076	-266	3 810
2017	8	0	8	3 025	667	3 692
2018	-5	0	-5	4 069	386	4 455
2019	652	-4	648	4 909	951	5 860
2020	79	3	82	-561	-307	-868

Складено автором за: [4]

Загалом можна зробити висновки, що запаси та потоки ПП в Україну відрізняються у вартісному вигляді, але тенденція розвитку саме нестабільна, тому державі необхідно слідкувати за ситуацією в країні та запроваджувати сприятливі умови для інвесторів, щоб досягнути бажаної мети.

Кредитний рейтинг України за оцінками різних рейтингових агентств оцінюється як стабільний. За показниками агентства Rating (Fitch) Україна отримала рейтинг В/В, як і за рейтингом таких агентств, як Standard's & Poor, Moody's Investors Service [12]. За рейтингом Doing Business Україна посіла 64 місце, тим самим, отримавши бал 70,2 [2].

У 2019 році Верховною Радою України був прийнятий закон, у якому було написано про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в обраній країні [19]. Прийняті зміни якісно вплинули на потік прямих іноземних інвестицій та підняли рівень довіри інвесторів щодо прогнозування та ефективності інвестування коштів в економіку України.

Досліджувана країна залишається привабливим об'єктом для інвестування, також слід помітити, що Україна не залишається за сценою міжнародних подій та є інтегрованою у світове господарство, тому процеси, які відбуваються на міжнародній арені мають свої наслідки на внутрішньому ринку України. Однак, для покращення інвестиційного клімату в Україні є актуальним подальші зміни,

щодо редагування організаційної та правової бази, задля поліпшення дії інвестиційних механізмів та створення конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки.

України вже внесла ряд змін щодо покращення інвестиційного клімату іноземних інвесторів:

- 1) Прийняття Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україну» [20].

У цьому законі описані критерії за якими повинна надаватися підтримка. Основні критерії – сума інвестицій повинна перевищувати 20 млн. євро; строк реалізації інвестиційного проекту до 5 років; створення понад 80 робочих місць з заробітною платою більше ніж +15% до середньої у відповідній сфері у регіоні. Також чітко зазначені види економічної діяльності: сфера переробної промисловості (крім діяльності з виробництва та обігу тютюнових виробів, спирту етилового, коньячного та плодового, алкогольних напоїв), добування з метою подальшої переробки або збагачення корисних копалин (крім кам'яного та бурого вугілля, сирої нафти та природного газу), поводження з відходами, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, логістика, освіта, наукова та науково-технічна діяльність, охорона здоров'я, мистецтво, культура, спорт, туризм та курортно-рекреаційна сфера.

Якщо казати про можливі форми державної підтримки для інвестиційних проектів із значними інвестиціями, то держава вирішила створити сприятливі умови. Податкові пільги, які представлені: звільненням від податку на прибуток, звільнення від сплати ПДВ та мита при ввезенні нового обладнання (<3 років з моменту виготовлення та яке не було введено в експлуатацію). Надання у користування земельних ділянок, котрі необхідні для реалізації інвестиційного проекту. Також будівництво та реконструкція об'єктів суміжної інфраструктури, необхідних для реалізації інвестиційного проекту – за кошти держави.

Переходячи до державно-приватного партнерства, то це договір про довгострокове співробітництво між державними органами та приватними партнерами з метою створення/оновлення та подальшого управління публічними

об'єктами. Основні вимоги та умови використання ДПП – проект повинен відповідати стратегічним планам. Проект передбачає повернення інвестицій приватному партнеру, при умові довгострокового партнерства від 5 до 50 років.

Україна доєдналася до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства. Членство в Інвестиційному комітеті ОЕСР надають Україні переваги щодо підтвердження міжнародних стандартів інвестиційної діяльності та сприятиме залученню більших об'ємів іноземних інвестицій. Розвиток регулювання відносин з ТНК необхідний для України, адже це сприятиме покращенню конкурентного середовища та впровадження інновацій, які у свою чергу, слугують доказом реалізації основних принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу.

Створення національного режиму на території України за яким іноземні інвестиції не підлягають націоналізації. Дані зміни надають інвесторам впевненості, що їх капіталовкладення не буде вкрадене. Також зміни щодо розв'язання питань між іноземними інвесторами та державою набули більш міждержавного характеру. Тобто до ратифікованої Вашингтонської Конвенції 1965 року уряд України підписав та ратифікував міждержавні угоди про взаємний захист іноземних інвестицій з понад 70 країнами світу.

Для боротьби з досить високим рівнем корупції у політичних інститутах був прийнятий Закон України № 1390-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій" [21]. Україна внесла зміни щодо основних аспектів оформлення дозволу аутсорсингу, що спрощує на початкових етапах проблему кваліфікованих кадрів. Також 27.06.2018 року набрала чинності Угода про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК [22]. Угода передбачає збільшення обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України.

Україна для іноземних інвесторів зазначила перелік об'єктів державної власності, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки самої держави.

Більшість актів та рекомендацій переводяться до електронних сервісів, щоб знизити ризик виникнення корупційних схем та зменшити бюрократичні відносини між іноземними інвесторами та адміністративними установами. Прийнятий та затверджений основний норматив відрахування частки прибутку по виплаті дивідендів, а також створений спеціальний затверджений перелік, у якому знаходяться усі державні об'єкти, які плануються бути приватизованими.

Також для відновлення промислової потужності регіонів України були внесені зміни до Закону України «Про індустриальні парки» [23] за яким держава забезпечує допомогу до 70% в залежності від розміру підприємництва.

Ключовий компонент, який допомагає створити сприятливий інвестиційний клімат для іноземців в країні є доступність можливості кредитування, інакше кажучи, доступність кредитів та вигідні умови кредитування [24, с. 302]. Умови досягнення цього компоненту переглядання облікової ставки з урахування економічної ситуації в країні та розрахунку номінальної ставки, задля швидкого реагування на економічні зміни.

Один з ключових податків для підприємств – корпоративний податок. Його сплачують усі особи, котрі ведуть економічну діяльність на території України. Ставка податку дорівнює 18%, але існують певні обставини, коли ставка змінюється. Наприклад, ставка 15% діє для підприємств, прибуток котрих був отриманий в Україні, але вони не є податковими резидентами країни. Прибутком слід вважати грошові надходження згідно з бухгалтерським обліком.

За останні роки Україна змінює спрощену податкову система, щоб зробити її більш ефективною та простою для економічних суб'єктів. В ній існує 4 групи, котрі відрізняються за певними факторами, такими як: кількість працівників, розмір річного обігу, виду діяльності та податковою ставкою.

Податок на прибуток сплачується з доходів та незалежності від того чи є платник податково-правовим резидентом. Податкова ставка для фізичних осіб – 18%, а для виплати з дивідендів підприємства ставка знижується до 5%. Нерезиденти платять податок на прибуток з усіх доходів, отриманих на території

України, коли ж резиденти сплачують податок на прибуток отриманий і за межами країни.

У зв'язку з військовими діями на сході України був ведений військовий збір, котрий складає 1,5% від зарплатні, виручки та певних приватних угод як з резидентів, так і нерезидентів. Нерезиденти сплачують з доходу, котрий отримали на території України.

Здійснення будь-якої інвестиційної діяльності це завжди ризик. Для зменшення ризикованості вкладення капіталу, інвестори вивчають об'єкт вкладення та чинники, які впливають на нього. У даному випадку, ми проаналізували актуальні оцінки незалежних організацій, які відображають інвестиційний клімат та ділову активність в Україні. Серед загальної вибірки оцінок таких організацій Україна займає нижче середніх місць у рейтингу, що зумовлює непривабливість української економіки для іноземних інвесторів. Це надає можливість казати про проблему об'єктивності оцінювання, співвідношення актуальності інформації організацій та запровадження реформ, а також інші чинники, які впливають на формування оцінок.

Серед найвідоміших рейтингів, які відображають економічний розвиток країни, враховуючи інвестиційну привабливість є Investment Climate Survey, The Global Competitiveness Index, International Business Compass та результати досліджень агентств Euromoney, Moody's Investors Service, Institutional Investor, Heritage Foundation тощо.

Рівень інвестиційної привабливості досліджується Європейською Бізнес Асоціацією (ЕБА), де рівень визначається за результатами експертних оцінок генеральних директорів компаній-членів Асоціації та максимальний бал – 5. За отриманими даними ЕБА, Україна у 2020 році не змогла підвищити свій індекс інвестиційної привабливості до показника на початку 2011 року. На початку 2011 року інвестиційна привабливість України становила – 3,4 бали у першому кварталі, тоді як у першому півріччі 2020 року – 2,51 бали та 2,4 бали у другому півріччі 2020 року. Можна казати про нестабільність інвестиційної привабливості та негативну динаміку за думкою експертів ЕБА [25].

Однак, відповідно до даних досліджень Heritage Foundation, можна стверджувати про стабільне покращення ситуації в країні, адже за усіма показниками Україна піднялася на 2-3 місця, а загальний рейтинг у 2020 році економічної свободи становить 56,2 балів – 127 місце у світі зі 180 країн, що більш на 1,3 бала, ніж у попередньому році [26].

Одним з найвпливовіших рейтингів є International Business Compass, котрому довіряють більшість інвесторів. За даними цього рейтингу Україна у 2018 році посіла 131 місце та набрала 45,27 балів, що є одним з найгірших результатів серед країн Європи [27].

Фінансове видавництво Великої Британії Institutional Investor вважає інакше, ніж International Business Compass. До думки експертів саме Україна є найбільш популярною та привабливою країною для інвестування у європейському регіоні [28].

Міжнародна страхова компанія Soface вважає, що Україна є досить ризиковою країною для інвестування та поставила оцінку D, а бізнес клімату всередині країни оцінку C. Обидві оцінки вказують на несприятливий клімат всередині країни [29].

Для іноземних інвесторів актуальною проблемою є саме захист своїх прав та наявність можливості вільного введення бізнесу. Уряд України проводить реформи щодо цих питань та робить кроки до покращення інвестиційної привабливості країни на міжнародній арені. Однак, основною проблемою України є не прозорість, тому державі необхідно провести реформи, котрі будуть направлені на створення прозорого використання інвестиційних ресурсів, спрощення податкового навантаження для інвесторів, формування ефективного інструменту приватизації в промислових галузях та інші.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО СТВОРЕННЯ МЕТАЛУРГІЙНОГО ЗАВОДУ В УКРАЇНІ

3.1. Конкурентне середовище у сфері реалізації інвестиційного проекту

Під час проведення аналізу внутрішнього ринку Україна було виявлено, що Україна має великий промисловий потенціал, який потребує великого капіталовкладення. Україна відома якістю своїх виробів легкої та важкої промисловості. Наявність налагоджених ланок промислових процесів та відносна легкість придбання ресурсів шляхом внутрішнього видобутку та міжнародної співпраці, робить цю галузь перспективною для іноземного інвестора. У галузі промисловості зайнято близько 24,76% або 5 млн осіб. У той час, у сфері послуг зайнято 61,13%, але слід відмити, що сфера послуг більш рентабельна та не потребує таких великих капіталовкладень, як промислова галузь [30, с. 68]. Під час проведеного аналізу було з'ясовано, що більшість підприємств легкої та важкої промисловості мають амортизацію основних засобів більше 60%, що каже про відсутність бажання або можливості проводити реструктуризацію та впроваджувати інноваційні методи виробництва.

Концентрація виробничих потужностей, за результатами проведеного аналізу, оцинкованої сталі з полімерним покриттям знаходяться на території центральної та східної частини України. Це явище можна пов'язати з тим, що саме у цих географічних частинах країни знаходяться основні транспортні ланки, ресурсні видобувні підприємства, залізниця та інші шляхи для вантажоперевезення, які спрощують процес логістики та доставки товару або на виробництво, або до міжнародного порту Одеси для експортно-орієнтованих виробників.

Основні виробники, постачальники оцинкованої сталі з полімерним покриттям, на момент дослідження, на українському ринку є ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ» ТОВ «Хеві Метал», ТОВ «АВ метал груп», «Астекс», «Стальсервис», «Фортекс», група компаній «Елвас». Кожна компанія спеціалізується на виробництві та постачанні оцинкованої сталі, оцинкованої сталі з полімерним

покриттям. Вони мають свої ринки збуту та покупців на внутрішньому ринку, тому кожна компанія спеціалізується на своїй ніші та створюють свою унікальну торгову пропозицію.

Однак, існують певні особливості у виробництві оцинкованої сталі. По-перше, рівноважне покриття сталі захисним шаром, який не повинен містити у собі хромати, бути екологічно чистим та відповідати міжнародному регламенту RoHS та ELV. Захисний шар повинен мати високу корозійну стійкість, у середньому більше 10 років.

Оцинкована сталь з полімерним покриттям використовується у будівництві, виготовленні побутової техніки, меблів, товарів народного споживання та автомобілебудуванні. Оцинкована сталь надає металу захист від корозійних процесів та має перелік механічних характеристик, а полімерне покриття надає продукту вигляд, який необхідний для вибраного місця застосування.

Конкуренція на ринку України, а особливо у місті Дніпрі відносно велика, але знайти своє місце у цій сфері – можливо. Виробництво матеріалів завжди відрізняється виробничими процесами та промисловим обладнанням. Якість продукції прямо впливає на знаходження клієнтів в обраній сфері. Перед відкриттям бізнесу необхідно провести ретельний аналіз конкурентного середовища в країні та специфіки продукту, до якої відноситься товщина сталевого листа, вид полімерного покриття, спосіб обробки сталі та інші. Найважливіше це якість первинних ресурсів для виробництва. Більшість підприємств на території України мають не якісну сталь, яка не проходить лінію травлення, і як результат, захисний шар нерівномірно покриває метал. Також велике значення має полімерний матеріал, який використовують для нанесення на оцинковану сталь, та етапи покриття прямо впливають на якість виробленої продукції.

Опис основних конкурентів на ринку представлений нижче.

- ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ» – міжнародна вертикально інтегрована гірничо-металургійна група компаній. Масштаб компанії дозволяє контролювати виробничий ланцюг – від видобутку сировини до виробництва готової продукції. До складу входить 11 металургійних заводів.

- ТОВ «Хеві Метал» - основною відмінною рисою є адаптування підприємства до цифрового переходу. Тобто, добре оформлений сайт та робота з клієнтами, котрі можуть легко знайти постачальника продукту. Наявність нового обладнання та першої незалежної лабораторії з оцінки якості металу та покриття.
- ТОВ «АВ метал груп» - велика торгова компанія в Україні, а саме у Дніпрі. Мають широкий вибір продуктів металопрокату, роздрібні металобазы та досить великий досвід на ринку – 10 років.
- ТОВ «Астекс» – виробничо-торгівельна компанія, яка вже 10 років займається виробництвом та поставкою рулонної оцинкованої сталі, захисних плівок, полімерної сировини, комплектуючих для металопластикових вікон та дверей. Не мають своїх великих виробничих потужностей, але виступають дистриб'юторами обраного товару та мають велику клієнтську базу.
- ТОВ НВП «Стальсервіс» – українське підприємство, які виробляють товар на внутрішній ринок та на експорт. Входять до першої десятки металотрейдерів України. На ринку України вже більше 20 років та мають постійні поставки в Китай, країни Європи.
- ТОВ «Фортекс» – мають 3 склади у Києві, Дніпрі та Одесі. Працюють з виробниками Європи та Азії. Основна спеціалізація: постачання оцинкованої сталі та покриття полімером на підприємстві в Україні.
- Група компаній «Елвас» – мають виробничо-складський комплекс та співпрацюють з компаніями у Європі та Південно-Східній Азії. У 2011 році стали членом Європейської Бізнес Асоціації.

Основні ризики з якими ми можемо зіткнутися це недоброчесна конкуренція, корупційні схеми на регіональних ланках регулювання, відсутність кваліфікованих робітників з новим обладнанням та невідомість на внутрішньому ринку. Потрібно буде довести споживачу, що наша продукція має краще співвідношення ціна та якість, а також проводити активну політику щодо участі в інтернет-просторі, адже більшість компаній, споживачів шукають постачальників саме через використання інтернет простору. Також слід бути готовими до прояву недоброчесної конкуренції

та знати свої права і обов'язки на території обраної країни.

З розвитком промислового потенціалу та економічним розвиток в цілому, попит на нашу продукцію буде зростати, навіть не дивлячись на карантинні обмеження. Ми віримо в успіх нашої інвестиційної ідеї, адже як вже було сказано раніше, при використанні правильних інструментів можна досягнути лояльності споживачів та підтвердити потужність української промисловості на іноземних ринках.

3.2. Обґрунтування міжнародного інвестиційного проекту щодо будівництва металургійного заводу в Україні

Основна мета інвестиційного проекту створення прибуткового металургійного заводу оцинкованої сталі з полімерним покриттям. Оцинковування сталі буде відбуватися за ДСТУ EN 10346 (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Маса цинкованого покриття*

Клас покриття	Маса 1 м ² шару покриття нанесеного з двох сторін, г	Товщина покриття, мкм
Z140	> 140	7 -15
Z275	> 275	15-27
Z350	> 350	19-33

*Складено автором за: [31]

Проект металургійного заводу «Tiger Group» з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям за строками будівництва має зайняти 12 місяців. Планується реалізація проекту з будівництва та подальшої експлуатації нового комплексу. Проект буде базуватися у місті Дніпро, Україна. Обладнання проекту буде купуватися у постачальника «Bronx International Pty, LTD», який використовує передові технології з обробки сталі з мінімальною шкодою для екології. Залучення коштів інвестора планується у розмірі 25 млн. євро, що

підпадає до інвестицій великого обсягу та отримання пільг від держави. Мета проекту – будівництво сучасного металургійного заводу з виробництва оцинкованої сталі саме високої якості та її полімерним покриттям. За першочерговим аналізом потужності комплексу було отримано, що за годину ми зможемо отримувати 24,79 тонн за формулою (2.1).

$$P_r = (b * s * \rho * v * 60) / 1000000 \quad (3.1)$$

де P_r – потужність виробленого продукту за годину,

b – ширина смуги у мм;

s – товщина смуги у мм;

ρ – питома щільність;

v – швидкість лінії (метрів за хвилину).

Тобто за 48 робочих неділь у році виробнича лінія зможе виробити 200 000 тонн на рік. Фактор використання основних потужностей на 80-85%, дорівнює 160 000 – 170 000 тонн на рік.

Ми плануємо купувати турецьку сталь, адже на міжнародній арені саме турецька сталь має високу якість підкату та достатньо «чистий» метал. Ми обрали для себе компанію постачальника – Borusan Holding, ArcelorMittal за високу якість продукції та широкий асортимент матеріалів. Також є резервні постачальники, такі як Tat Metal Group й Yildiz Metal. Їх промислові потужності набагато менше, але вони позитивно налаштовані на співпрацю.

Сировину для покриття оцинкованої сталі будемо замовляти у чотирьох постачальників зі Швеції, Фінляндії та Польщі. За планом річний обсяг споживання краски та хімічних речовин складає близько 7,1 млн євро. Найменування постачальників - The Valspar Corporation Oy (Фінляндія), Akzo Nobel Industrial Finishes (Швеція), PPG Industrial Coating (Польща), PTE Coating AB (Швеція). Співпраця з такими компаніями допоможе отримати якісну сировину для покриття та імплементувати інноваційні рішення для виробничих ліній.

Планові характеристики виробничого об'єкту мають такі показники, як дотримання потужності виробництва – 200 000 тонн на рік, швидкість лінії – 58 м/хв, товщина матеріалу – 0,14-0,8 мм, а внутрішній діаметр рулонів – 508 мм; 610

мм. Максимальне значення зовнішнього діаметру рулону – 1500 мм. Тип покриття – - поліестер (PE) та матовий поліестер (PEMA). Однак також існують вимоги щодо виробничої площі, за наявності котрих, ми зможемо досягти максимальної ефективності виробництва. Виробниче приміщення площею 6000 м², енергопотужність – 3МВт та повинна бути інфраструктура у вигляді наявності наявність під'їзних і залізничних колій.

Видиме споживання оцинкованого прокату з полімерним покриттям в Україні, за даними дослідження Metal Expert, у 2019 році склало 327 тис. тонн, а у 2020 – 370 тис. тонн (рис 3.1). Темп приросту видимого споживання склав 13,1%. Спираючись на таку динаміку у 2021 році прогнозується зростання, котре буде ще пов'язане з відновленням економіки та зростанням внутрішнього виробництва [32].

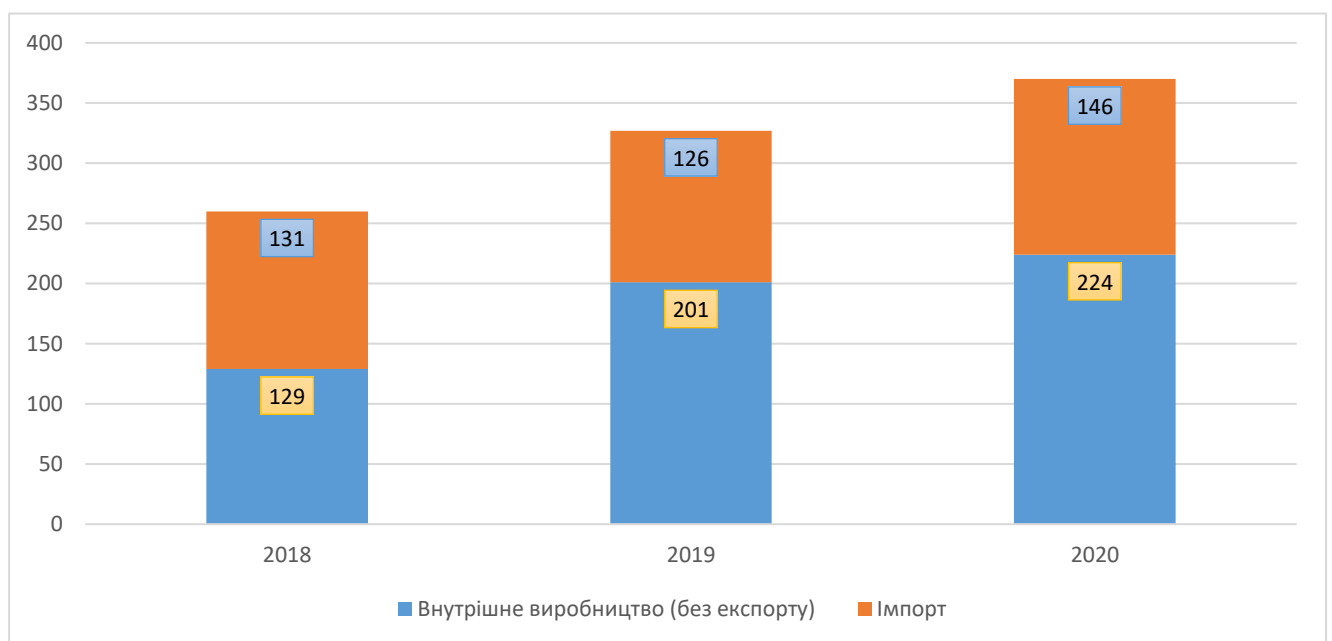

Рис.3.1 Структура споживання оцинкованого прокату з 2018-2020 рр. (тис. тонн)

Розраховано за даними: [32]

Також після проведення додаткових досліджень були спрогнозовані такі тенденції. Для ринку – дефіцит тонколистового прокату, збільшення цін за останні 10 років, порушення логістичних ланцюгів. Для виробників – скорочення виробничих потужностей у Європі, збільшення термінів виробництва, скорочення специфікацій. Для споживачів – швидке відновлення ринку, зростання попиту на продукцію, позиція «очікування» споживачів будівельного сектору. У 2020 році

почалося антидемпінгове розслідування щодо імпорту металу з Китаю. Таким чином, вже в другому кварталі 2021 року можливе введення антидемпінгового мита. Це надасть національним виробникам можливість реалізувати збільшені обсяги виробництва і практично повністю витіснити продукцію з Китаю.

Ми обрали таку організаційно-правову форму юридичної особи, щоб отримати можливість пільг. При самостійному оформленні ТОВ реєстраційний збір не стягується, але за послуги оформлення треба буде заплатити приблизно 2 000-3 000 грн. Статутний капітал у ТОВ необмежений та немає мінімальної відмітки.

А якщо переходити до спільного підприємства та отримання пільг, то там є свої правила, котрі ми описували вище. Згідно з законом України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україну» держава надає підтримку за умовами[20]:

- Сума іноземних інвестицій понад 20 млн. євро;
- Строк реалізації інвестиційного проекту до 5 років;
- Створення понад 80 робочих місць;
- Оплата праці дорівнює середньої зарплатні у цій сфері в регіоні +15%.

Допомога держави буде мати вигляд пом'якшення умов економічної діяльності:

- Звільненням від податку на прибуток;
- Звільнення від сплати ПДВ ;
- Звільнення від мита при ввезенні нового обладнання (<3 років з моменту виготовлення та яке не було введено в експлуатацію);
- Надання у користування земельних ділянок, котрі необхідні для реалізації інвестиційного проекту.

Першочерговим етапом буде створення ТОВ спільно з іноземними інвестиціями з Кіпру. Іноземні інвестиції в статутному капіталі будуть перевищувати 10%, що дає підстави казати, що це підприємство з іноземними інвестиціями. Залучені іноземні інвестиції не потрібно буде державно реєструвати згідно Закону України від 31.05.2016 року №1390-VIII. Однак, у подальшому, нам буде необхідно подавати статистичну звітність про здійснення іноземних

інвестицій відповідно до чинного законодавства. Реєстрація підприємства з іноземними інвестиціями проходить шляхом внесення до Єдиного державного реєстру, з приміткою, що засновник є нерезидентом.

Для реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями необхідно провести такі дії:

- Установчі документи, які засвідчені нотаріально;
- Формування статутного фонду;
- Подача документів для реєстрації в державну адміністрацію, управління статистики;
- Стати на облік в податковій інспекції, пенсійному фондах;
- Відкриття банківського рахунку;
- Виготовленні печатки.

Задля проведення таких дій від учасників необхідно буде надати копію паспорта, ПН та державну реєстрацію, якщо хтось із засновників буде ФОП. Цей етап займає від 5-10 днів.

3.3. Оцінка інвестиційної привабливості проекту для іноземного інвестора

Оцінка ефективності інвестиційного проекту проводиться, спираючись на зібрані дані, щодо витрат на створення металургійного заводу, виробництва, обсяги реалізації товарів та інші фактори. Результати дослідження необхідні іноземному інвестору, щоб вирішити доцільність вкладення капіталу у створення металургійного заводу. Під час проведення розрахунків до уваги береться курс євро на 01.01.2021 року – 1 євро (EUR) – 34,74 грн (UAH).

Загалом, інвестиційний проект підпадає під закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україну», за яким сума іноземних інвестицій повинна бути більше 20 млн євро, строк реалізації інвестиційного проекту до 5 років, створити понад 80 робочих місць, оплата праці +15% до середньої у сфері зайнятості. Розрахунки потрібного обсягу іноземного інвестування за основними засобами виробництва, оборотні кошти та земля

перевищують мінімальне значення значних інвестицій, та становлять 25 662 тис. євро (табл. 3.2). Держава у свою чергу гарантує звільнення від податку на прибуток, звільнення від сплати ПДВ, звільнення від мита при ввезенні нового обладнання, надання в користування земельних ділянок, котрі необхідні для реалізації інвестиційного проекту. Але при розрахунках ці пільги не були використані для того, щоб краще зрозуміти прибутковість та можливості іноземного інвестування в Україну. Навіть без таких пільг внутрішній ринок та експортно-орієнтовано виробництво дозволяє зробити запропонований проект прибутковим.

Таблиця 3.2

Сфери інвестування

Назва	Ціна, тис. євро
Земля (6000 м ²)	160
Затрати на реєстрацію металургійного комплексу	2
Промислове обладнання, технології	11 500
Приміщення під складський і виробничий комплекс	5 000
Ремонт приміщення під складський і виробничий комплекс	3 000
Оборотні кошти	6 000
Всього	25 662

Усі розрахунки вказуються на період дослідження, тобто слід брати до уваги зміну валютного курсу, державні дії, події на міжнародному ринку. Також слід зауважити, що сфери інвестування можуть збільшитися під впливом другорядних факторів. Заробітна плата на металургійному заводі прорахована, з умовою того, що підприємство повинно платити +15% до середньої заробітної плати у сфері зайнятості. Також, слід зауважити, що кількість працівників більше, ніж 80 осіб (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Заробітна плата працівників (без вирахування податків)*

Посада	Кількість працівників	За місяць, грн	За рік, грн
Директор	1	34 500	414 000
Бухгалтер	3	44 850	538 200
Керівник виробництва	5	115 000	1 380 000
Робітник виробництва	50	792 925	9 515 100
Водій	5	89 125	1 069 500
Робітники обслуговування	10	100 000	1 200 000
Охорона	4	44 160	529 920
Логіст	3	51 750	621 000
Всього	81	1 272 310	15 267 720

*Розраховано за даними: [33]

Поточні витрати металургійного заводу включають до себе витрати ресурсів, до яких можна віднести трудові, матеріальні, нематеріальні та фінансові. Усі вони виражені у грошовій формі та необхідні для виробництва. За попередніми розрахунками поточні витрати за перший рік складатимуть 352 млн. євро (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Поточні витрати

Назва	За місяць, євро	За рік, євро
Заробітна плата	36 623,78	439 485,32
ЄСВ (22%)	8 057,23	96 686,77
Комунальні послуги	19 167,00	230 004,00
Сировина	29 077 290,00	348 927 480,00
Амортизація обладнання (5 років)	166 666,67	2 000 000,00
Амортизація транспортних засобів (5 років)	25 000,00	300 000,00
Непередбачувані витрати	2 000,00	24 000,00
Всього	29 334 805	352 017 656

Амортизація основних засобів = Вартість основного засобу / на амортизаційний термін

Виробниче обладнання = $10\,000\,000/5 = 2\,000\,000$ євро на рік

Транспортні засоби = $1\,500\,000/5 = 300\,000$ євро на рік

Поточні	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
витрати	352 017 656	352 027 656	353 027 656	353 013 136	353 018 136

Приблизне змінення поточних витрат на 5-річний період, де до уваги взято вкладення до науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, адже саме інновації допоможуть нашому підприємству займати лідируючі позиції на ринку оцинкованої сталі.

Металургійний завод буде спеціалізуватися на оцинкованій сталі та на оцинкованій сталі з полімерним покриттям. Дохід металургійного заводу був розрахований від попиту на продукцію та ринкових цін. Тобто, можна сказати, що ціни на нашу продукцію на перевищують ціни конкурентів, але якість сировини та інновації у виробничому процесі роблять наш товар більш привабливим для споживачів.

Таблиця 3.5

Очікуваний дохід

Назва товару	Кількість замовлень (за місяць, у тоннах)	Ціна за одиницю товару, євро	Дохід за місяць, євро	Дохід за рік, євро
PPGI матовий чор. кол.	1780	2450	4 361 000	52 332 000
PPGI матовий чер. кол.	1830	2450	4 483 500	53 802 000
PPGI глянцевий блак. кол.	1280	2400	3 072 000	36 864 000
PPGI матовий біл. кол.	1705	2450	4 177 250	50 127 000
PPGI глянцевий жовт. кол.	1780	2400	4 272 000	51 264 000
PPGI глянцевий корич. кол.	1310	2400	3 144 000	37 728 000

Продовження табл. 3.5

PPGI глянцевого черв. кол.	1900	2400	4 560 000	54 720 000
PPGI матовий бл. Кол.	1300	2450	3185000	38220000
Оцинкована сталь	3615	2200	7953000	95436000
<i>Всього</i>	16 500		39 207 750	470 493 000

Задля розрахунку інвестиційної ефективності запропонованого проекту ми розраховували чистий прибуток, який ми будемо отримувати протягом 5 років з урахуванням усіх податкових платежів та витрат (табл. 3.6). З кожним роком чистий дохід різний, адже об'єм виробленої продукції може змінюватися, попит на продукцію, ціни та інше.

Таблиця 3.6

Інвестиційна ефективність

Показники, євро	Рік					
	0	1	2	3	4	5
Інвестиції	25 662 000	-	-	-		
Дохід від продаж	-	470 493 000	470 993 000	471 493 000	471 393 000	470 993 000
Податок ПДВ (20%)	-	94 098 600,00	94 198 600,00	94 298 600,00	94 278 600,00	94 198 600,00
Дохід після ПДВ	-	376 394 400,00	376 794 400,00	377 194 400,00	377 114 400,00	376 794 400,00
Витрати		352 017 656,09	352 027 656,09	353 027 656,09	353 013 136,09	353 018 136,09
Прибуток		24 376 743,91	24 766 743,91	24 166 743,91	24 101 263,91	23 776 263,91

Продовження табл. 3.6

Податок на прибуток 18%	-	4 387 813,90	4 458 013,90	4 350 013,90	4 338 227,50	4 279 727,50
Чистий прибуток		19 988 930,01	20 308 730,01	19 816 730,01	19 763 036,41	19 496 536,41

Для розрахунку інвестиційної привабливості проекту необхідні такі дані:

- Індекс інфляції в Україні 2021 рік= 8,4%
- Ставка по депозитах для юридичних осіб = 9%
- Інвестиційний ризик = 27%

Розрахунок буде проводитися за формулою (3.1)

$$i = (1+D) * (1+I_i) * (1+R_i) - 1, \quad (3.1)$$

де i – ставка дисконтування

D – депозитна ставка для юридичних осіб

I_i – темпи інфляції в країні

R_i – % ризик в країні

Ставка дисконтування в Україна:

$$i_1 = (1+D) * (1+I_i) * (1+R_i) - 1 = (1+0,09) * (1+0,084) * (1+0,27) - 1 = 0,5006$$

Проведення розрахунку дисконтної ставки на 5 років буде зроблено за формулою (3.2)

$$I_{1+n} = 1 / (1+i_1)^n, \quad (3.2)$$

де n – рік періоду проекту.

Проведемо розрахунки для нашого проекту:

$$I_1 = 1 / (1+0,5006)^1 = 0,6664$$

$$I_2 = 1 / (1+0,5006)^2 = 0,4441$$

$$I_3 = 1 / (1+0,5006)^3 = 0,2959$$

$$I_4 = 1 / (1+0,5006)^4 = 0,1972$$

$$I_5 = 1 / (1+0,5006)^5 = 0,1314$$

Розрахуємо чисту теперішню вартість, індекс рентабельності та термін окупності інвестиційного проекту на основі отриманих даних (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Рік	Інвестиції, євро	Чистий дохід, євро	Амортизація, євро	Вхідний грошовий потік, євро	Дисконтна ставка
0	25 662 000				-
1	-	19 988 930	2 300 000	22 288 930	0,6664
2	-	20 308 730	2 300 000	22 608 730	0,4441
3	-	19 816 730	2 300 000	22 116 730	0,2960
4		19 763 036	2 300 000	22 063 036	0,1972
5		19 496 536	2 300 000	21 796 536	0,1314
Всього	25 662 000	99 373 963	11 500 000	110 873 963	

Розрахунок грошових потоків за теперішньої ставкою розраховуємо за таким самим принципом або за формулою (3.3)

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.}} = \text{Грошові потоки}_n * \text{Дисконтну ставку}_n \quad (3.3)$$

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.1}} = 22\,288\,930 * 0,6664 = 14\,853\,531,42 \text{ євро}$$

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.2}} = 22\,608\,730 * 0,4441 = 10\,040\,542,19 \text{ євро}$$

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.3}} = 22\,116\,730 * 0,2960 = 6\,545\,493,76 \text{ євро}$$

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.4}} = 22\,063\,036 * 0,1972 = 4\,351\,382,67 \text{ євро}$$

$$\text{Грошовий потік}_{\text{Т.В.5}} = 21\,796\,536 * 0,1314 = 2\,864\,771,46 \text{ євро}$$

Після проведення необхідних розрахунків, ми можемо порахувати чисту теперішню вартість (NPV), яка знаходиться за формулою (3.4)

$$\text{NPV} = \text{Грошові потоки}_{\text{Т.В.}} - \text{Іноземні інвестиції} \quad (3.4)$$

У нашому інвестиційному проекті:

$$\text{NPV} = 38\,655\,721,5 - 25\,662\,000 = 12\,993\,721,5 \text{ євро}$$

Індекс рентабельності у нашому проекті будемо рахувати за формулою (3.5)

$$\text{PI} = \text{Грошові потоки}_{\text{Т.В.}} / \text{Інвестиції} \quad (3.5)$$

$$\text{PI} = 38\,655\,721,5 / 25\,662\,000 = 1,5.$$

Наступний важливий показник – термін окупності іноземних інвестицій. Даний показник ми будемо розраховувати за формулою (3.6)

$$T = \text{Інвестиції} / (\text{Інвестиції} / \text{Щорічний чистий дохід від інвестицій}) \quad (3.6)$$

$$T = 25\,662\,000 / ((25\,662\,000 + 12\,993\,721,5) : 5) = 3,3 \text{ роки}$$

Після проведення розрахунків усіх основних показників ефективності міжнародних інвестицій, можна зробити висновки, що $NPV > 1$, тоді вартість підприємства буде зростати. Рентабельність складає 1,5 раза, що є достатньо високим показником для промислового підприємства. Термін окупності проекту дорівнює 3 роки та 3 місяці. Представлений інвестиційний проект зможе зацікавити інвестора в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Спираючись на мету кваліфікаційної роботи був запропонований інвестиційний проект «Будівництво металургійного заводу» в Україні.

Проведені дослідження торкнулися аналізу економічного, політичного, соціального середовища, зовнішньоекономічної діяльності України та самої розробки та оцінки ефективності залучення інвестицій для будівництва запропонованого об'єкту та інше. Загалом, можна сказати, що Україна не є прикладом безпечної інвестиційної діяльності та не гарантує успішність введення бізнесу на території у період дослідження. Але трансформаційні процеси, які поступово змінюють внутрішню ситуацію, дозволяють подивитись на ситуацію в країні як на можливість отримати прибуток під час економічного зростання та виправдати усі ризики.

Якщо казати про реєстраційні процеси, то в Україні вони проходять досить легко та дешево. Також можна розраховувати на монетарну підтримку держави, якщо інвестор забажає розширити комплекс та створити більше робочих місць. Внутрішні закони гарантують те, що іноземний капітал не може бути націоналізований, тому інвестор може спокійно вести бізнес, не переймаючись про те, що його капітал заберуть. На момент проведення аналізу на ринку існують успішні спільні підприємства (ТОВ «МЕТІНВЕСТ, ТОВ «Хеві Метал» та інші) з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям, котрі доводять, що Україна є прибутковим об'єктом інвестування.

У кваліфікаційній роботі був створений власний інвестиційний проект, котрий можливо в майбутньому буде представлений інвесторам для подальшого розвитку промислової потужності України.

Для ефективної діяльності на ринку необхідно створити бізнес-план, в якому вказана не тільки концепція бізнесу, але й прописані можливі ризики, цільова аудиторія, унікальна торгова пропозиція та ринки збуту. Кваліфікаційна робота дозволяє провести аналіз та відокремити переваги та недоліки інвестиційного клімату та проекту, над якими необхідно працювати задля досягнення

максимальної прибутковості.

У кваліфікаційній роботі були здійсненні розрахунки ефективності інвестиційної діяльності задля відкриття металургійного заводу з виробництва оцинкованої сталі з полімерним покриттям (PPGI). Були прораховані такі показники як необхідна кількість іноземних інвестицій, щомісячні та річні витрати, очікувані доходи металургійного заводу, податкові стягнення. Провели розрахунок чистого прибутку та розрахували термін окупності інвестиційного проекту і його рентабельність.

Інвестиційний клімат в Україні дуже сприятливий для введення бізнесу, адже за останні 10 років було зроблено досить багато задля покращення цієї ситуації. Держава продовжує залучати іноземних інвесторів, проводячи необхідні реформи та переводячи більшість бюрократичних процесів до цифрового вигляду. Україна – країна з середнім показником ризика для інвестора, але при ретельній підготовці, бізнес може принести прибуток, котрий буде більше, ніж у інших країнах Європи. Україна – країна можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. The World Bank – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/ukraine>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
3. Юрчишин В. Соціально-економічний вимір України в період зміни політичних еліт / В.Юрчишин. – Київ: Разумков центр, 2019. – С.52-58
4. Національний банк України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
5. Кноема – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knoema.ru/atlas/%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d0%b8%d0%bd%d0%b0/%d0%92%d0%92%d0%9f>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.
6. GlobalEdge – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://globaledge.msu.edu/countries/ukraine>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
7. UNESCO – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.unesco.org/gem-report/education-all-development-index>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
8. Державне регулювання підприємництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1597012252786/ekonomika/derzhavne_regulyuvannya_pidpriyemnitstva, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
9. Countryeconomy – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://countryeconomy.com/labour/average-wage>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
10. Міністерство фінансів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.

11. Далик В. Зовнішня торгівля України: реалії та перспективи розвитку / В. Далик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2019. - Вип. 7. Ч. 1. - С. 110–113.
12. Міністерство економіки України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
13. European Bank for Reconstruction and Development – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ebrd.com/home>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
14. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / В.Я. Швець // Економічний нобелівський вісник. – 2019. - № 1 (7). – С. 502-508.
15. Калюжна Н. Зовнішня торгівля України: методологія дослідження / Н. Калюжна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2018. - № 1. - С. 16–31.
16. Мазаракі А. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2018. – № 2. – С. 299-308
17. Задоя А. О. Портфельні інвестиції в Україну: шанси чи загрози? / А. О. Задоя // Академічний огляд. – 2019. – №2 (51) – С. 81 – 90
18. International Monetary Fund – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61545851>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 20.09.2019 р. № 132-IX : станом на 08 травня 2021 р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#Text> (дата звернення: 08.05.2021). — Назва з екрана.
20. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 20.09.2019 р. № 132-IX : станом на 10 травня 2021 р. — Режим доступу:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 10.05.2021). — Назва з екрана.
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій [Електронний ресурс] : Закон України від 31.05.2016 № 1390-VIII : станом на 10 травня 2021 р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19#Text> (дата звернення: 10.05.2021). — Назва з екрана.
22. Про ратифікацію Угоди про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом міжнародного розвитку ОПЕК [Електронний ресурс] : Закон України від 05.12.2017 № 2220-VIII : станом на 10 травня 2021 р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-19#n5> (дата звернення: 10.05.2021). — Назва з екрана.
23. Про індустриальні парки [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2020 № 5018-VI : станом на 10 травня 2021 р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (дата звернення: 10.05.2021). — Назва з екрана.
24. Скрипниченко М.І. Чинники і тренди економічного зростання в Україні: колективна монографія / М.І.Скрипниченко. — Електрон. дані. — К., 2019. — 386 с.
25. Офіційний сайт European Business Association — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eba.com.ua/>, вільний. — Загол. з екрану. — Мова укр.
26. Heritage Foundation — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine>, вільний. — Загол. з екрану. — Мова англ.
27. International Business Compass — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bdo-ibc.com/index.php?id=35> L, вільний. — Загол. з екрану. — Мова англ.
28. Institutional Investor — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.institutionalinvestor.com/>, вільний. — Загол. з екрану. — Мова англ.

- 29.Coface – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Ukraine>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
- 30.П'янкова О. Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів / О. П'янкова //Економіка і суспільство. – 2018. - Вип. 5. - С. 65–71.
- 31.Український центр сталевих будівництва – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uscc.ua/>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
- 32.Metal Expert – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://metalexpert.com/en/index.html>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова англ.
- 33.Статистика зарплат в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.work.ua/salary/>, вільний. — Загол. з екрану. – Мова укр.